

QARABAĞ

AZƏRBAYCANDIR

İlham

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzətdir

SƏS

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 165 (6365) 14 sentyabr 2021-ci il Qiyməti 40 qəpik

"Əlincə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı.

İqtidar-müxalifət dialoqu nəticəsində cəmiyyətdə yeni yanaşma müşahidə olunur

Demokratik prinsipləri dünyanın, bugününün və sabahının əsası kimi dəyərləndirən Azərbaycanda siyasi partiyaların, ictimai birliklərin fəaliyyəti üçün bütün zəruri...

Bax 8

Hadrutda daha iki erməni hərbcisinin meyitinin qalıqları tapılıb

Qarabağda Vətən müharibəsi zamanı itkin düşmüş daha iki erməni hərbcisinin meyitinin qalıqları tapılıb. "İki sahil" xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan mətbuatı xəbər yayıb. Qeyd edilir ki, hərbi...

Bax 6

Moldovanın xəbər portalları Azərbaycan Ordusunun gücündən yazır

Moldovanın xəbər portalları Qərbi KİV-nə istinadla Azərbaycan Ordusunun qüdrətindən yazırlar. AZƏRTAC xəbər verir ki, materiallarda Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin döyüş qabiliyyəti, Vətən müharibəsində...

Bax 7

Rusiyaya növbəti xəbərdarlıq - Gorus-Qafan yolundan sonra Laçın dəhlizi...

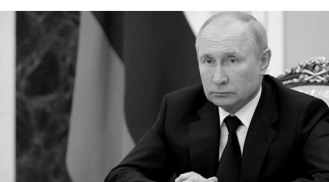

Böyük qayıdış başlayır, bütün işlərə start verildi

Bax 2

Putin: Mənim özümə də tezliklə karantin lazım gələcək

SSRİ kosmik gəmisi "Buran" Kenesar xanın başına dəyişdiriləcək?

"Buran-2", daha doğrusu ondan qalanlara, qəfil-dən "Roskosmos"un rəhbəri Dmitri Roqozin ehtiyac...

Bax 9

İntiharların kökündə dayanan səbəblər: Yaşamaqdan doymaq, yoxsa?..

Ötən dövrlərlə müqayisədə, 2021-ci ildə intiharla bağlı xəbərlərə, görüntülərə istər sosial...

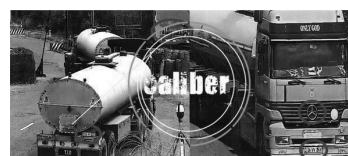
Bax 11

Fuat Oktay: "TURKOVAC" Azərbaycanda tətbiq edilə bilər

Türkiyənin COVID-19 əleyhinə yerli peyvəndi "TURKOVAC" Azərbaycan da daxil olmaqla, bir neçə ölkədə tətbiq...

Bax 5

"İrana da mesajımız olmalıdır"

Azərbaycan qonşu ölkələrlə dost və tərəfdaş münasibətlərin inkişafının tərəfdarıdır. Bu sözləri SİA-ya verdiyi açıqlamasında "Atlas"...

Bax 14

Azərbaycan Xankəndini geri qaytarır

Bu gün hələ də erməni xalqı anlamır ki, Ter-Petrosyan hakimiyyətindən tutmuş indiki küçə...

Bax 10

"Rusiya sülhməramırları BMT tərəfindən təsdiq olunmayıb" - DEPUTAT AÇIQLADI

Bax 13

Qazax siyasətçi: 2-ci Qarabağ müharibəsində ədalət bərqərar oldu

Bax 15

Kərim Benzema La Liqanın tarixinə düşdü!

Bax 16

Böyük qayıdış başlayır, bütün işlərə start verildi!

Otən il torpaqlarımızın müharibə yolu ilə 44 gün ərzində işğaldan azad edilməsi xalqımızın müasir və müstəqillik tarixinin böyük hərbi-siyasi uğuru oldu. Əgər 1993-cü ildə Heydər Əliyev müstəqilliyimizin əbədi olmasını təmin etmişdisə, və-təndaş qarşındurmasının, dövlətimizin parçalanmasının qarşısını almışdysa, Ulu Öndərin layiqli siyasi davamçısı Prezident İlham Əliyev də Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bərpa etmiş, işğal siyasəti yürüdən Ermənistanı güc yolu ilə cəzalandırmışdı.

2020-ci il noyabrın 8-də Şəhidlər Xiyabanında Azərbaycan xalqına Şuşanın azad edilməsi müjdəsini verərkən Ali Baş Komandan çıxışında demişdir: “Əziz Şuşa,

İlham Əliyev: “Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik! Bu gün eyni sözləri təkrarlayıram. Şuşa bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!”

sən azadsan! Əziz Şuşa, biz qayıtmışıq! Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik! Bu gün eyni sözləri təkrarlayıram. Şuşa bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!” Bəli, artıq bu gün nəinki Şuşa, işğaldan azad olunmuş bütün torpaqlarımızda dirçəliş, yeni həyat başlayıb.

Prezident, Müzəffər Ordumuzun Ali Baş Komandanı İlham Əliyev 44 günlük müharibənin zəfərlə bitən və işğaldan azad edilən bölgələrə dərhal tarixi səfərləri hər bir azərbaycanlıya böyük qürur və fəxarət hissi yaşadır. Təbii ki, bu Qələbə zəfərdən sonra işğaldan azad olunan rayonlarına səfər Qalib Komandanının öz sevincini, görülcək işlərlə bağlı məlumatları xalqı ilə paylaşması məqsədi daşıyır. Ən əsası isə, işğalçı ölkə ilə bərabər, bütün dünya da şahidi oldu ki, torpaqların əsl sahibləri qayıdıb. Azərbaycan öz əbədi və əzəli torpaqlarını işğalçılardan azad etdi. Qalib ölkənin Müzəffər Komandanı qazanılmış Qələbəyə möhürünü vurmaq üçün həmin ərazilərə tarixi səfərlərini edir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva yanvarın 14-də Azərbaycanın işğaldan azad edilən mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində olublar. Qeyd edək ki, səfər zamanı dövlətimizin başçısının avtomobili özü-

nün idarə etməsi isə hər kəsə açıq şəkildə mesaj verdi ki, “Mən Şuşaya Qələbə yolu ilə gəlmişəm!”. Azərbaycan xalqı və Prezidenti heç kəsdən və heç nədən qorxmur. Biz qalibik! Zəfər bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!

Bəli, dövlət başçısı səfəri zamanı Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun 27-ci kilometrində Füzuli-Şuşa yolunun, həmçinin Füzuli rayonunda hava limanının təməllərini qoydu: “Bu gün yanvarın 14-də Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının təməli qoyuldu. Mən hava limanının tikintisi ilə bağlı Azərbaycan xalqına məlumat vermişdim. Bu, azad edilmiş bölgələrimizin inkişafı üçün çox önəmli bir layihədir”. Bu gün isə Şuşaya ilk səfəri zamanı verdiyi vədlərin nəticə-

sini növbəti səfər zamanı görürük.

Prezident İlham Əliyev Füzuli aeroportunu Qarabağın hava qapısı adlandırır

Bunu Prezident İlham Əliyev işğaldan azad olunmuş ərazilərə növbəti səfər zamanı Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı barədə danışarkən bildirib. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın Füzuli Beynəlxalq Hava Limanına gedərkən çəkdiyi videogörüntüdə dövlətimizin başçısı deyib: “Füzuli Beynəlxalq Hava Limanına yaxınlaşıırıq. Sol tərəfdə aeroavağzal kompleksidir, qarşıda uçuş-enmə zola-

ğı. Cəmi bir neçə ay ərzində hava limanı demək olar ki, artıq açılışa hazırlaşır. Hava limanının inşası bu il başlamışdır. Mən demişdim ki, bu il Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı istifadəyə veriləcək. Bəlkə də dünyada bu sürətli templərlə heç bir hava limanı tikilməmişdir. Artıq uçuş-enmə zolağı da hazırdır. Burada son təməlləmə işləri aparılır. Bir daha qeyd etmək istəyirəm, bu il mən hava limanının təməlini qoydum indi isə gəlirik inşaat işləri ilə tanış olmağa. Bu aeroport Qarabağın hava qapısıdır”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva avqustun 29-da Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında tikinti işlərinin gedişi ilə

tanış olublar. Birinci xanım Mehriban Əliyeva Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının videogörüntüsünü paylaşdı. Paylaşımında bu sözlər qeyd olunur: “İşğaldan azad olunmuş ərazilərə növbəti səfərimiz. Şuşaya gedərkən”.

Prezident İlham Əliyev Zəfər yolunda son təməlləmə işləri ilə tanış olub

Səfər zamanı Prezident İlham Əliyev Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa Zəfər yolunda son təməlləmə işləri ilə tanış olub. Qeyd edək ki, dövlətimizin başçısının Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası layihəsi çərçivəsində Zəfər yolunun tikintisi başa çatmaq üzrədir. İki-üç hərəkət zolaqlı yolun uzunluğu 101 kilometrdir. Artıq yolun 92 kilometrlik hissəsinə asfalt-beton örtüyü salınıb. Digər hissələrdə isə işlər davam etdirilir. Yolda körpülər və yeraltı keçidlər inşa edilib.

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə şanlı ordumuzun ölkəmizin mədəniyyət mərkəzi elan olunan Şuşa şəhərini mənfur düşməndən azad edərkən istifadə etdikləri ciğir-yolun əbədləşdirilməsi məqsədilə tikilən Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolu dövlətimizin başçısı tərəfindən Zəfər yolu adlandırılıb.

Prezident İlham Əliyev və Mehriban Əliyeva Şuşada Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin açılışında iştirak ediblər

Avqustun 29-da Şuşa şəhərində görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin açılışı olub. Prezident İlham Əli-

yev və birinci xanım Mehriban Əliyeva açılışda iştirak ediblər. Qeyd edək ki, 1985-ci ildə Üzeyir Hacıbəylinin 100 illik yubileyi münasibətilə Şuşada bəstəkarın heykəli ucaldılmışdı. Heykəltəraş Əhməd Salikov tərəfindən hazırlanan abidə 1992-ci ildə Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı erməni vandallizminə məruz qalaraq tamamilə məhv edilib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq bəstəkarın yeni heykəli hazırlanıb.

Məlumat verilib ki, heykəlin modeli qalmadığından yeni abidə o dövrün mətbuatında dərc olunan və arxivdə saxlanılan fotolar əsasında yaradılıb.

Ardı Səh. 3

Böyük qayıdış başlayır, bütün işlərə start verildi!

Əvvəli Səh. 2

Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə bürüncdən hazırlanan heykəl Şuşa şəhərində öz əvvəlki yerində ucaldılıb. Abidə heykəltəraşlar Aslan Rüstəmov, Teymur Rüstəmov, Mahmud Rüstəmov tərəfindən hazırlanıb.

Həmin gün Şuşa şəhərində görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin açılışı olub. Eyni zamanda, Şuşada Molla Pənah Vəqifin muzey-məqbərə kompleksinin bərpadan sonra açılışı da olub. Qeyd edək ki, 1982-ci il yanvarın 14-də xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü və iştirakı ilə Azərbaycanın qədim mədəniyyət mərkəzi Şuşa şəhərində Molla Pənah Vəqifin məzarı üzərində ucaldılan əzəmətli məqbərənin açılışı olmuşdu. Məhz bu səfər çərçivəsində ümummilli lider Heydər Əli-

**İlham Əliyev: “Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik!
Bu gün eyni sözləri təkrarlayıram.
Şuşa bizimdir! Qarabağ Azərbaycanıdır!”**

yev Vəqif Poeziya Günlərinin keçirilməsi ilə bağlı göstəriş verdi və həmin ilin 29 iyul - 3 avqust tarixlərində Şuşada Vəqif Poeziya Günləri keçirildi. Muzey-məqbərə kompleksi Cıdır düzünə yaxın bir ərəzidə dahi şairin məzarı üstündə inşa edilmişdi. Dördkünc quruluşa malik və marmərlə bəzədilən türbənin inşası məsələsi həll edilərək ətrafdakı dağ mənzərəsi və şəhərsalma xüsusiyyəti nəzərə alınaraq, Azərbaycanın qülləvari türbələrinin kompozisiya quruluşundan istifadə edilmişdi. Məqbərənin inşasında xalq memarlığının yerli ənənələrinə, monumental-dekorativ və tətbiqi plastika vasitələrinə yer verilmişdi. Türbənin daxilində Molla Pənah Vəqifin heykəltəraş Albert Mustafayev tərəfindən hazırlanan büstü qoyulmuşdu. 1992-ci ildə Şuşa şəhərinin Ermənistan tərəfindən işğalı nəticəsində kompleksin binası və burada sərgilənən bütün eksponatlar məhv edildi. Müzəffər Azərbaycan Ordusunun şanlı Zəfərindən sonra, 39 il əvvəl məqbərənin açıldığı gündə - yanvarın 14-də Şuşa şəhərinə səfəri zamanı məqbərəni ziyarət edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, burada təmir-bərpa və yenidənqurma işlərinə start verildi.

Məqbərədə təmir-bərpa və yenidənqurma işləri Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılıb. 2021-ci ilin mart ayından başlayaraq türbə ilkin mərhələdə konstruktiv müayinədən keçirilərək, tələb olunan

hissələr üzrə gücləndirmə tədbirləri araşdırılıb və bu çərçivədə işçi layihələr hazırlanıb. İşçi layihələr əsasında xarici mütəxəssislər tərəfindən təyin edilən xüsusi kimyəvi materiallarla elementlərin konstruktiv bərpa işləri yerinə yetirilib, korroziyaya qarşı əlavə tədbirlər görüldü. Həmçinin abidənin dam örtüyü yenidən qurulub. Topografiya işləri nəticəsində əldə edilən məlumatlar üzrə, o cümlədən ərəzidə axtarış işləri keçirməklə qırılmış, dağılmış üzlük hissələrin əldə edilməsi ilə birlikdə abidənin ilkin ölçülərinin bərpası məqsədilə memarlıq işçi layihələri hazırlanıb. Bu layihələr əsasında isə fasadın və daxili hissələrin divar səthləri marmərlə üzlənib və abidənin tarixi görkəmi bərpa edilib.

Bundan əlavə, ərəzidən tapılan tökmə alüminium şəbəkə nümunə-

si əsasında hazırlanmış işçi layihələr üzrə bütün şəbəkə və dekorlar, o cümlədən giriş qapısı tökmə üsulu ilə alüminium materialdan tarixi ölçüləri qorunmaqla hazırlanıb, Şuşa şəhərinə gətirilərək layihə üzrə quraşdırılıb. Salonun mərkəzində qəbir daşı üzərində qara marmərdən sənduqə qoyulub, ilkin formanın bərpası nəzərə alınmaqla büst ağ marmərdən işlənib hazırlanaraq quraşdırılıb.

Abidənin hər detalında tarixi görkəm qorunub saxlanılıb. Abidə kompleksinin bütün infrastrukturunu yenidən qurulub, yağış suları üçün drenaj xətləri və elektrik xətləri çəkilib quraşdırılıb. Landşaftda istinad divarları və meydança tarixi görkəmi çərçivəsində qranitlə üzlənib. Eyni zamanda ətrafda o dövrün şəkillərində əks olunduğu kimi, müxtəlif növ qızılgül kolları ekilib.

Şuşada Xüsusi nümayəndəliyin yerləşəcəyi inzibati binada bərpa işləri aparılır

Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşada Xüsusi nümayəndəliyin yerləşəcəyi inzibati binada aparılan bərpa işləri ilə tanış olublar. Həmçinin, “Otel və Konfrans Mərkəzi”nin təməlqoyma mərasimində də iştirak edib. Qeyd edək ki, Şuşa şəhərinin tarixi görkəminin bərpası, əvvəlki şöhrətinin özünə qaytarılması və ənənəvi dolğun mədəni həyatına qovuşması üçün bərpa-quruculuq işləri sürətlə davam etdirilir. Qədim dövrdə Şuşa Böyük İpək Yolunun əsas qovşaqlarından biri idi. Avropa və Şərq şəhərləri ilə birbaşa ticarət əlaqəsi saxlayırdı. Bu şəhərlərdən davamlı gəlib-gedən tacirlərin gətirdikləri malları saxlamaq üçün karvansaraylar tikilirdi. Karvansaray konseptini əsas götürərək, Şuşa şəhərinin mərkəzində, Zəfər yolunun üzərində yerləşəcək 5 ulduzlu “Otel və Konfrans Mərkəzi” müasir və milli memarlıq üslublarının sintezi ilə dizayn edilib. Mərkəz 2,8 hektar ərazini əhatə edəcək. Memarlıq adət-ənənələrini özündə əks etdirən xarici görünüşündə ornamental kompozisiyalar və milli memarlıq elementləri tətbiq ediləcək. Həmçinin fasadın üzlənməsində Şuşanın tarixi binalarının tikinti-

sində işlənən yerli daşdan istifadə olunacaq. Bundan əlavə, mərkəzin eyvanları, şimal və cənub fasadları ənənəvi memarlıq quruluşunda, Şuşanın tarixi binalarının - XIX əsrə aid Zöhrəbəyovun evi, Üzeyir Hacıbəyovun ev-muzeyinin tikintisində istifadə olunmuş taxta tərkibli materiallardan hazırlanıb. Beş mərtəbədən və 150 nömrədən ibarət “Otel və Konfrans Mərkəzi”ndə otaqlar, restoranlar, konfrans korpusları, daxili həyətlər olacaq. Həmçinin, səfər zamanı Şuşa şəhərində yenidənqurma işləri yekunlaşan “Qarabağ” hotelinin açılışı olub. Eyni zamanda, Şuşada yeni yaşayış massivinin təməli də qoyulub.

Vaqif Poeziya Günləri yenidən təşkil olunub

Növbəti səfər zamanı Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşada Vaqif Poeziya Günlərinin açılışında iştirak ediblər.

Avqustun 30-da Vaqif Poeziya Günləri Şuşa işğaldan azad edildikdən sonra Heydər Əliyev Fondu tərəfindən ilk dəfə şairin doğma şəhərində yenidən təşkil olunub. Dövlətimizin başçısı açılış mərasimində çıxış edib. Sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Vaqif Poeziya Günləri çərçivəsində təşkil edilən “Qarabağ Azərbaycan mədəniyyətinin incisidir” və “Yenidən doğma diyar: Qarabağın sənət inciləri” sərgiləri ilə tanış olublar.

Bəli, artıq Qalib ölkənin Qalib Lideri, bu torpağın sahibləri qayıdıblar, əllərində silah və bayraq, ürəklərində Vətən sevgisi! Dövlət başçımızın dediyi kimi: “Biz tarixi ədaləti bərpa edirik - güc hesabına, əzm, iradə hesabına, cəsarət, mətanət hesabına, milli ruh hesabına! Natəvan, Üzeyir bəy, Bülbül milli ruhumuzun təəcəssümüdür. Onların əziz xatirəsi bizim qəlbimizdə əbədi yaşayıb və əbədi yaşayacaqdır. Qarabağ Azərbaycanıdır!”

Budur qətiyyətin və milli dəyanətin təntənəsi

Bəli, budur qətiyyətin və milli dəyanətin təntənəsi. Budur, dünya səviyyəli, cəsarətli lider! Budur, xalqın Prezidenti olmaq! Beləliklə, Prezident İlham Əliyev ata vəsiyyətini şəərəflə yerinə yetirdi, xalqına, məcburi köçkünlərə verdiyi sözə sahib çıxdı, güclü Azərbaycan yaradaraq düşməni onunla hesablaşmağa vadar etdi. Azərbaycanın ərəzi bütövlüyünü bərpa edən müdrik lider, böyük strateq, qalib sərkərdə kimi adını əbədi olaraq tarixə yazdırdı, 44 günlük Vətən müharibəsinin əsl qəhrəmanına çevrildi.

Dövlət başçımızın dediyi kimi, indi Natəvanın, Üzeyir bəyin, Bülbülün ruhları şaddır: “Tarixi ədalət bərpa olunur. Biz tarixi ədaləti bərpa edirik - güc hesabına, əzm, iradə hesabına, cəsarət, mətanət hesabına, milli ruh hesabına! Natəvan, Üzeyir bəy, Bülbül milli ruhumuzun təəcəssümüdür. Onların əziz xatirəsi bizim qəlbimizdə əbədi yaşayıb və əbədi yaşayacaqdır. Qarabağ Azərbaycanıdır!”

RƏFİQƏ HÜSEYNOVA

Sentyabrın 13-də Qubada Yeni Azərbaycan Partiyası Gənclər Birliyinin təşkilatçılığı ilə “Nizami Gəncəvi ili”nə həsr olunmuş Ümumrespublika “Xəmsə” Festivalının regional turu təşkil edilib.

Öncə tədbir iştirakçıları ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edərək önünə gül dəstələri düzüblər.

Dahi şair və mütəfəkkir Nizami Gəncəvinin adını daşıyan parkda, açıq havada keçirilən bilik yarışının açılış mərasimində YAP Quba rayon təşkilatı sədrinin səlahiyyətlərini icra edən Yusif Abidov çıxış edərək dövlət başçısı İlham Əliyev

Qusarlı gənclər Ümumrespublika Xəmsə Festivalının regional turunun qalibi olub

valın məqsədinin Azərbaycan gəncliyinin dünyagörüşünə, fərdi inkişafına töhfə vermək, onlar arasında mövcud əlaqələri inkişaf etdirmək və milli-mənəvi dəyərlərimizə, tariximizə bağlı vətəndaş kimi formalaşmalarına dəstək vermək olduğunu bildirib.

Qeyd olunub ki, Azərbaycanın bütün regionlarını əhatə edəcək festivalda ümumilikdə 420 gənc iştirak edəcək. Yeni Azərbaycan

Partiyasına üzv və bitərəf gənclərdən formalaşdırılan 84 komanda festival çərçivəsində 9 regional turda mübarizə aparacaq. Növbəti regional turun Qubada gerçəkləşdiyi haqda danışıq Bəxtiyar İslamov qeyd edib ki, bu turda Quba

Milli Elmlər Akademiyasının Ədəbiyyat İnstitutu və Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi Nizami Gəncəvinin adını daşıyır. Nizami Gəncəvinin yubileyləri ölkəmizdə hər zaman təntənə ilə qeyd edilir. Prezident İlham Əliyevin dahi şair və

və ətraf rayonlarla birlikdə 6 komanda iştirak edir.

Quba, Qusar, Xaçmaz, Xızı, Şabran və Siyəzən rayonlarını təmsil edən gənclərdən formalaşan komandaların iştirakı ilə keçirilən regional turun nəticəsinə əsasən qalib gələn bir komanda final mərhələsinə vəsiqə qazanacaq.

Açılış mərasimində Nizami düşərgəsinin hər zaman dünya şərqşünaslığının diqqət mərkəzində olduğu, onun sənətinin öyrənilməsi və tanınması sahəsində xeyli işlər görüldüyü qeyd olunub. Mütəfəkkir şairin doğma şəhəri Gəncədə məqbərəsi ucaldılıb. Azərbaycan

mütəfəkkir Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 880 illiyini nəzərə alaraq 2021-ci il “Nizami Gəncəvi ili” elan etməsi də bunun bariz nümunəsidir.

Çıxışlardan sonra dahi Azərbaycan şairinin bəşəriyyətə bəxş etdiyi “Xəmsə”nin adını daşıyan intellektual yarışmaya start verilib.

Maraqlı mübarizə şəraitində keçən bilik yarışmasında qusarlı gənclər qalib adını qazanaraq final mərhələsində iştirak etmək hüququ qazanıblar.

Sentyabr ayı ərzində davam edəcək layihənin finalının Gəncə şəhərində keçirilməsi nəzərdə tutulub.

vin Sərəncamı ilə 2021-ci ilin ölkəmizdə “Nizami Gəncəvi ili” elan edildiyini diqqətə çatdırıb.

Bildirib ki, paytaxt və bölgələrdə bununla bağlı silsilə tədbirlər keçirilir, gənclərin Nizami yaradıcılığı barədə daha dolğun məlumatlar əldə etmələri üçün geniş imkanlar yaradılır.

YAP Gənclər Birliyinin sədri Bəxtiyar İslamov intellektual festi-

Italiyanın “Notizie Geopolitiche” analitik portalında Roma Sapienza Universitetinin Avropa tarixi üzrə fəlsəfə doktoru Darius Rahiminianın müəllifi olduğu “Azərbaycan. Üçtərəfli bəyanatdan 300 gün sonra Qarabağda bərpa işləri” sərlövhəli məqalə dərc olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, məqalədə müəllif Qarabağ bölgəsinin 1990-cı illərdə Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi işğalı nəticəsində başlanmış və 2020-ci il noyabrın 9-da Azərbaycan Ordusunun azad etməsi ilə yekunlaşmış münaqişə ilə tanışlığını qeyd edərək imzalanmış üçtərəfli bəyanatın hərbi əməliyyatların dayandırılmasına gətirib çıxardığını və nəticədə bütün azad edilmiş ərazilərin Azərbaycan tərəfindən başladılmış sürətli və məhsuldar yenidənqurma yoluna qədəm qoyduğunu bildirir. Qeyd edilir ki, Azərbaycan bu ərazilərdə bərpa, yenidənqurma və müharibədən sonrakı reintegrasiya mərhələsinə başlayıb və bir milyon azərbaycanlı məcburi köçkünün öz yurdlarına qayıtması üçün əsas şərt sülh, minalardan təmizlənmə və bərpa quruculuq işləridir.

Bu xüsusda, ötən 300 gün ərzində atılmış mühüm addımlardan təfərrüatlı şəkildə bəhs edən müəllif ilk olaraq Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələrində 15 min hektardan çox ərazinin minalardan təmizləndiyini, üçtərəfli bəyanatın imzalanmasından sonra 160-a yaxın azərbaycanlı mülkə şəxsini işğal dövründə Ermənistan işğalçı qüvvələri tərəfindən basdırılmış minaların partlaması səbəbindən

İtaliya mətbuatı azad edilmiş ərazilərimizdə 300 gün ərzində reallaşdırılan mühüm layihələrdən yazır

yaralanıb, həlak olduğunu və hərbi əməliyyatların başa çatmasına baxmayaraq, Ermənistanın minalanmış ərazilərin xəritələrini təqdim etməkdən imtina etdiyini diqqətə çatdırır.

Digər mühüm addım kimi cari il sentyabrın 5-də işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 7 ay ərzində tikilmiş birinci hava limanı olan Füzuli beynəlxalq hava limanına Bakıdan “Azərbaycan Hava Yolları”na məxsus ən böyük “Airbus A340-500” tipli sərnəşin təyyarəsinin eniş etdiyini qeyd edən müəllif həmin gündə, eyni zamanda, “Silk Way” aviashirkətinə məxsus ən böyük yük təyyarələrindən biri olan “Boeing 747-400” tipli hava gəmisinin də həmin hava limanına endiyini və bu təyyarə ilə Qarabağa ilk dəfə hava yolu vasitəsilə yüklərin çatdırıldığını vurğulayır. Laçın və Zəngilanda da hava limanları

nin inşa edildiyini deyən müəllif bununla “Azərbaycan Hava Yolları”nın Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə yeni həyat qurmaq istəyən məcburi köçkünlər üçün yeni iş yerləri təklif edən ilk şirkətlərdən olduğunu qeyd edir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə avtomobil yollarının inşası ilə bağlı həyata keçirilən layihələrə diqqət çəkən müəllif bu istiqamətdə işlərin intensiv şəkildə davam etdiyini, 2,4 və 6 hərəkət zolağından ibarət Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa “Zəfər yolu”nun, Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut, Xudafərin-Qubadlı-Laçın-Xanlıq-Qubadlı, Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbənd, Bərdə-Ağdam, Toğanalı-Kəlbəcər-İstisu kimi yolların çəkildiyini, çətin relyefi nəzərə alaraq həmin yolların üzərində körpü və tunellərin də inşasının aparıldığını bildirir. Üçtərəfli bəyanatda da nəzərdə tu-

tulduğu kimi bölgəni iqtisadi cəhətdən integrasiya etmək və xarici ölkələrlə və Azərbaycanın digər şəhərləri və bölgələri, o cümlədən Naxçıvan ilə təmasları və ticarəti asanlaşdırmaq üçün kompleks bir dəmir yolu şəbəkəsinin qurulmaqla olduğunu vurğulayır.

Görülən işlər arasında şəhərsalma sahəsində aparılan fəaliyyətdən bəhs edən müəllif yerləyeksan edilmiş, “ruhlar şəhəri” və ya “Qafqazın Xirosiması” kimi tanınan Ağdam şəhərinin baş planının artıq təsdiq edildiyini, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində bir çox tarixi binaların və abidələrin, habelə “Xarıbülbül” və “Qarabağ” mehmanxanalarının bərpa edilərək istifadəyə verildiyini, şəhərdə yeni yaşayış kompleksinin, çoxsaylı bərpa və tikinti layihələrinin icrasına başlandığını diqqətə çatdırır.

Müəllif, habelə 2022-ci ilin əvvəllərinə qədər yekunlaşacaq, Zəngilanın Ağal kəndlərini əhatə edəcək ilk “Ağıllı kənd” layihəsindən bəhs edərək bu inkişaf modelinin işğaldan azad edilmiş digər ərazilərə də tətbiq olunacağını bildirir. Azad olunmuş ərazilərdə kənd təsərrüfatının inkişafı istiqamətində tədbirlərə başlanıldığını, bu xüsusda Ağalıda “Ağıllı kənd” layihəsi çərçivəsində İsrail və İtaliya şirkətlərinin birgə əməkdaşlığı çərçivəsində heyvandarlıq və südçülük müəssisələrinin qurulması istiqamətində iş aparıldığını da bildirir.

Məqalədə, həmçinin Azərbay-

can Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 1376 tarixi abidə və arxeoloji əhəmiyyət daşıyan yerlərin müəyyən edildiyi, onların bərpası istiqamətində mühüm addımların atıldığı qeyd olunur. Ərazilərin vaxtilə işğalı səbəbindən keçirilməsi dayandırılmış bəzi ənənəvi mədəni tədbirlərin də yenidən bərpa edildiyini qeyd edən müəllif, bu xüsusda Şuşada “Xarıbülbül” Musiqi Festivalı və Vəqif Poeziya Gününlərinin təntənəli şəkildə keçirildiyindən bəhs edir.

Azərbaycan hökumətinin azad edilmiş əraziləri yaşıl enerji zonası elan etdiyini deyən müəllif bu xüsusda, İtaliyanın “Ansaldo” və Böyük Britaniyanın BP şirkətləri ilə bağlanmış müqavilələrin bölgədə alternativ enerji mənbələri üçün əsas yaratdığını vurğulayır.

Aparılan işlərin fonunda Azərbaycanın qısa müddət ərzində ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına töhfə verəcək və bütün dünya ilə iqtisadi və mədəni mübadilələr üçün üföqləri daha da genişləndirəcək böyük nəticələr əldə etdiyini bildiren müəllif məqaləsini bu fikirlərlə yekunlaşdırır: “Ermənistanın işğalı ilə 30 il ərzində ağrı yaşayan, viran olunan və sisteməlik məhv edilən torpaqlarda onların azad edilməsindən keçən cəmi 300 gün ərzində həyatın bərpası ilə bağlı Azərbaycanın əldə etdiyi mühüm nəticələr bu ərazilərin Azərbaycana məxsusluğunun bariz nümunəsidir”.

Azərbaycan dövləti və xalqı işğaldan azad olunmuş ərazilərə həyat qaytarmaqla dünyaya çox önəmli bir mesaj verəcək

- Ramin müəllim, Vətən müharibəsinin ildönümü ərzindəyik. Müharibə şübhəsiz ki, çox böyük dəyişikliklərə səbəb oldu. Sizcə, ötən bir il nəzər salanda hansı əsas məqamları qeyd etmək olar?

- Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında Vətən müharibəsində Azərbaycan xalqının və ordusunun qazandığı tarixi zəfərin əhəmiyyətini bir çox aspektdən qiymətləndirmək mümkündür. İlk növbədə, əlbəttə ki, Azərbaycan ədaləti bərpa etdi, 30 illik işğala son qoydu. Bu, yeni bir tarixi mərhələnin başlaması deməkdir. Azərbaycan xalqı üçün bu qələbənin mədəni-psixoloji əhəmiyyəti olduqca yüksəkdir. Yüzminlərlə məcburi köçkün 30 ildən sonra öz doğma torpağına qayıtmaq imkanı əldə etdi. Şübhəsiz ki, hər bir müharibə həm də yeni iqtisadi və geosiyasi realitələrin yaranması ilə nəticələnir. Bu, daha yaxşı perspektivlər və ya daha çətin şərtlər də ola bilər. Bu mənada, Azərbaycanın müharibədə qazandığı zəfərin əhəmiyyəti həm də ondan ibarətdir ki, bütün Cənubi Qafqazın tarixində yeni bir mərhələnin - əməkdaşlıq, inkişaf, sülh və sabitlik dövrünün başlaması üçün heç vaxt olmadığı qədər əlverişli şərtlər formalaşıb. Regionda kommunikasiyaların açılması, iqtisadi əlaqələrin bərpası, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq zəncirinin qurulması - bütün bunlar nəinki Azərbaycanın, eləcə də regionun bütün xalqlarının, bölgədə fəal siyasət yürüdən böyük dövlətlərin də maraqlarına cavab verir. Bu, kifayət qədər yeni bir konfigurasiyadır. Tarixən maraqların konfrontasiya məkanı kimi tanınan bir coğrafiyada indi fərqli bir realıq mövcuddur. Təsəffüf deyil ki, Azərbaycanın təklif etdiyi gündəliyi bir çox ölkələr dəstəkləyir. Son günlər Ermənistanın səslənən bəzi mesajlar da onu deməyə əsas verir ki, İrəvanda da realıq müəyyən dərəcədə düzgün qiymətləndirmək meylləri var.

Azərbaycan Prezidentinin də dəfələrlə qeyd etdiyi kimi, artıq Dağlıq Qarabağ münasibəti anlayışı tarixə qovuşub. Əslində, cənab Prezidentin söylədiyi bu fikir yeni geosiyasi və tarixi realitələrin məğzini daha dərinlən anlamağa imkan verən dərin siyasi məzmunla malik ciddi bir tezisdir. Elə bir tezis ki, Cənubi Qafqazdakı proseslərin bütün aktorları bu teziyi yeni situasiyanın formulu kimi qəbul edirlər. Hesab edirəm ki, biz müharibədən sonrakı dövrü bugünkü siyasi, iqtisadi, hərbi, demoqrafik şərtlər kontekstində təhlil etsək, gələcək haqqında nikbin düşünmək üçün nə qədər ciddi əsasların olduğunu daha aydın görə bilərik. Bugünkü situasiya birdən-birə formalaşmayıb, məhz Azərbaycan Prezidentinin illər ərzində apardığı düşünülmüş siyasət regionda hərbi, siyasi və iqtisadi balansı Azərbaycanın xeyrinə dəyişdi, həm də bir neçə dəfə. Digər tərəfdən, məhz dövlət başçımızın həyata keçirdiyi xarici siyasət kursu bizim dünyada etibarlı tərəfdaş kimi tanınmağımıza səbəb oldu. Çoxqütblü dünyanın formalaşmaqda olduğu, bir çox böyük dövlətlərin maraqlarının müxtəlif coğrafiyalarda toqquşduğu, ümumiyyətlə, beynəlxalq münasibətlərdə etibarın

YAP İdarə Heyətinin üzvü,
Milli Məclisin deputatı
Ramin Məmmədovun
yap.org.az-a müsahibəsi

xeili dərəcədə sarsıldığı indiki mərhələdə Azərbaycanın belə bir imic qazanmasının nə qədər çətin, eyni zamanda, nə qədər vacib olduğunu izah etməyə yəqin ki, ehtiyac yoxdur. Müharibə dövründə baş verən bir çox hadisələr, müxtəlif dövlətlərin məsələyə münasibəti, habelə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində aparılan bəzi müzakirələrin nəticələrini təhlil edərkən, bir daha əmin oluruq ki, Azərbaycanın xarici siyasət strategiyası kifayət qədər dəqiq hesablamalar əsasında qurulub. Bir daha vurğulamaq istədim ki, beynəlxalq münasibətlərin indiki mürəkkəb şərtlərində buna nail olmaq çox çətindir.

- Müharibədən sonra Azərbaycan işğaldan azad olunmuş ərazilərdə böyük quruculuq işlərinə başlayıb. Azərbaycan Prezidenti işğaldan azad olunmuş ərazilərə mütəmadi səfərlər edir, bu prosesi bilavasitə diqqət mərkəzində saxlayır. Necə düşünürsünüz, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası Azərbaycana siyasi anlamda hansı yeni dividendlər gətirəcək?

- İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə cənab Prezidentin rəhbərliyi altında həyata keçirilən bərpa-quruculuq işləri bu torpaqların əsl sahiblərinin kim olduğunu bir daha dünyaya nümayiş etdirir. Keçmiş məcburi köçkünlərin öz torpaqlarına qayıtması, 30 il işğal altında qalmış ərazilərdə həyatın yenidən canlanması Azərbaycan xalqı üçün son dərəcə mühüm əhəmiyyətə malik bir məsələdir. Bu tarixi proseslərin və xeyli dərəcədə də Azərbaycana 90-cı illərdə rəhbərlik etmiş bəzi siyasi qüvvələrin bizə miras buraxdığı ağırlıq bir problemin həlli deməkdir. Bu, Azərbaycanın gündəminin dəyişməsi deməkdir. Lakin bu həm də o deməkdir ki, heç bir işğal, təcavüz Azərbaycan xalqının iradəsini, əzmini sındıra bilməz. Əlbəttə ki, bərpa-quruculuq işlərindən sonra Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün əlavə gəlir mənbələri yaranacaq, dövlətimizin gücünün artması imkan verən yeni resurslar mövcud olacaq. Bir çox iqtisadi, sosial, demoqrafik problemlərin həlli üçün daha yaxşı şərtlər formalaşacaq. Ən mühüm məsələlərdən biri isə bundan ibarətdir ki, Azərbaycan dövləti və xalqı işğaldan azad olunmuş ərazilərə həyat qaytarmaqla dünyaya çox önəmli bir mesaj verəcək. Çünki bu proses həm də bizim nələrə qadir olduğumuzu, Azərby-

can dövlətinin gücünü dünyaya bir daha nümayiş etdirmək imkanındır. Vətən müharibəsində Azərbaycan ordusunun qazandığı qələbə bu gün dünyanın bir çox beyin mərkəzlərində təhlil olunur, öyrənilir. Azərbaycan kimi kiçik ölkələrin dünyanın marağını cəlb edən hərbi uğurlara nail olmasına dair çox az fakt var. Bu mənada bizim qələbəmizin miqyası kifayət qədər böyükdür. Hesab edirəm ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası

istiqamətində gedən işlərin keyfiyyəti və sürəti bizim daha bir nümunə ortaya qoya biləcəyimizi proqnozlaşdırmağa əsas verir. Qısa müddətdə bu ərazilərdə infrastrukturun bərpası istiqamətində çox böyük işlər görüldü. Təkcə Füzulidə yeni hava limanının açılması dövlətin bu istiqamətdə fəaliyyətinin

miqyasını qiymətləndirmək üçün kifayətdir. Regionun nəqliyyat infrastrukturunun bu qədər sürətlə qurulması onu göstərir ki, qarşıda çox ciddi hədəflər var, bu hədəflərə nail olmaq üçün resurslar da, siyasi iradə də mövcuddur.

- Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, Azərbaycanın qarşısında bu gün böyük hədəflər, vəzifələr var. Necə düşünürsünüz, bu hədəflərə nail olmaq üçün Azərbaycan gənclərinin üzərinə hansı vəzifələr düşür?

- 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi zəfərdə Azərbaycan gəncliyinin imzası var. Cənab Prezident də öz çıxışlarında dəfələrlə vurğulayıb ki, bu tarixi qələbədə böyük qəhrəmanlıq və şücaət göstərən oğullarımız, əsasən, gənclər idi. Gənclərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması Azərbaycan dövlətinin gənclər siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Möhtərəm Prezidentimiz yeni təyin olunan gənclər və idman nazirini qəbul edərkən də qeyd etdi ki, ikinci Qarabağ müharibəsindəki parlaq tarixi Qələbəmiz gənclərin tərbiyə işində əsas rol oynamalıdır. Hesab edirəm ki, bu fikir Azərbaycan gəncliyinin fəaliyyətinin, həyata baxışının əsas motivini təşkil edəcək. Bugünkü gəncliyin bəxti həm də onda gətirib ki, onlar qalib ölkənin vətəndaşlarıdır. Bu, tarixi kontekstdə baxdıqda böyük üstünlükdür, eyni zamanda, gələcək üçün həm də böyük məsuliyyətdir. Çünki bayaq da vurğuladığımız kimi, bizim qarşımızda böyük hədəflərimiz var. Hər bir Azərbaycan gənclisi bu hədəflərə nail olmağa öz töhfəsini verməlidir. Bunun üçün qazandığımız zəfərin əhəmiyyətini, miqyasını, yaratdığı yeni realitələri düzgün təhlil edib qiymətləndirməyi bacarmalıdır. Azərbaycan Prezidentinin söylədiyi fikirlər əslində müharibədən sonrakı dövr üçün dövlət gənclər siyasətinin mahiyyətini ifadə edir. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı, xüsusilə də gənclər dövlətimizin daha da güclü olması, sosial-iqtisadi inkişafı, hərbi qüdrətinin artması, beynəlxalq nüfuzunun yüksəlməsi üçün bütün imkanlarından istifadə etməlidir. Hansı sahədə çalışsaq, hansı peşə sahibi olmağın o qədər də əhəmiyyəti yoxdur. Ən əsas məsələ özünü qalib ölkənin vətəndaşı kimi hiss etmək və həyatını buna uyğun qurmağı bacarmaqdır.

Fuat Oktay: “TURKOVAC” Azərbaycanla tətbiq edilə bilər

Türkiyənin COVID-19 əleyhinə yerli peyvəndi “TURKOVAC” Azərbaycan da daxil olmaqla, bir neçə ölkədə tətbiq oluna bilər. AZƏRTAC xəbər verir ki, bunu Türkiyənin vitse-prezidenti Fuat Oktay “Anadolu” agentliyinə müsahibəsində deyib.

O, “TURKOVAC”ın 3-cü mərhələ işlərinin Qırğızıstanda aparılması üçün Prezident Sadır Japarovla razılığa gəldiklərini açıqlayıb. Bu vaksinin 3-cü mərhələ araşdırmaları barədə fikir mübadiləsi aparıldığını diqqətə çatdıran Türkiyənin vitse-prezidenti deyib: “Başda Pakistan, Azərbaycan, Argentina, Kolumbiya və Polşa olmaqla, bir çox ölkə ilə 3-cü mərhələ araşdırmaları ilə bağlı danışıqlar davam edir”. Fuat Oktay “TURKOVAC”ın bütün dünyada istifadə olunan peyvəndi halına gəlməsi və beynəlxalq keyfiyyət əldə edilməsi üçün vacib addımların atıldığını bildirib.

Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan dostluğu və qardaşlığı tarixə həkk olunub

Paytaxt Bakıda Azərbaycan, Türkiyə və Pakistanın xüsusi təyinatlı qüvvələrinin nümayəndələrinin iştirakı ilə “Üç qardaş - 2021” beynəlxalq təliminin açılışına həsr olunan təntənəli mərasim bu gün dünya mətbuatında öz əksini tapıb. Sentyabrın 12-dən 20-dək Bakıda ilk dəfə olaraq keçirilən “Üç Qardaş - 2021” birgə beynəlxalq təlimi ərəbdilli KİV-lər tərəfindən geniş işıqlandırılıb. “Arabnews” və “Daily Sabah” qəzetləri birgə təlim haqqında ingilis və ərəb dillərində materiallar dərc ediblər. Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin məlumatına istinadən qeyd olunub ki, birgə təlimin əsas məqsədi döyüş əməliyyatlarının aparılması zamanı dost və tərəfdaş ölkələrin xüsusi təyinatlı bölmələrinin qarşılıqlı fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, sülh və müharibə dövründə əməliyyatlara hazırlanması, bilik və təcrübə mübadiləsinin aparılmasıdır.

Bu gün artıq Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan bir-birinə yaxın dost və qardaş ölkələr kimi tarixə düşüb. Bu əlaqələrin mərkəzində dayanan isə xalqlarımızın bir-birinə sıx şəkildə bağlı olmalarıdır. 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycana dost ölkələr onun haqq səsine səs verdi. Azərbaycan dostu ilə düşməni bir daha siyasi proseslərdə görmüş oldu. Hər zaman qardaş, dost ölkə olan Türkiyə 44 günlük müharibə dövründə Azərbaycanın yanında oldu, dostluq, birlik nümayiş etdirdi. “Biz Azərbaycanın yanındayıq. Hadisələrə müdaxilə edənlər öndə bizi görəcəklər!”, - söyləyən Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan əsl qardaşlığına, mülki insanlara qarşı hücumlarına Pakistan hər zaman mövqeyini bildirdi. Vətən müharibəsində Pakistan Senatı və Milli Assambleyası tərəfindən qətnamələr qəbul edildi. Təbii ki, bu münasibət dövlətlərimiz arasında əlaqələrin inkişafından və səmimi qardaşlıq münasibətlərindən qaynaqlanıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev müharibənin ilk günlərindən Pakistanın ali rəhbərliyinin ərazi bütövlüyümüzün bərpasında Azərbaycana tam dəstəklərini ifadə etdiklərini bildirmişdir: “Bu, bizim əməkdaşlığımızın çox mühüm elementi və qardaşlıq əlaqələrimizin həqiqi nümayişidir. Pakistanın digər yüksək rütbəli rəsmiləri, parlament üzvləri və ictimai xadimlər Ermənistan ordusunun tam məğlubiyyəti və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası ilə nəticələnmiş 44 günlük müharibə ərzində bizi dəstəklədilər”.

Qardaş ölkə Azərbaycana dəstək vermək və həmrəylik nümayiş etdirməklə bu günə kimi Ermənistanla diplomatik əlaqələr qurmayıb, onu bir dövlət kimi tanımayıb. 44 günlük Vətən müharibəsində qardaş Türkiyə ilə birlikdə Pakistanın Azərbaycanın yanında olması Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan qardaşlığını bütün dünyaya nümayiş etdirdi. İşğaldan azad olunan ərazilərdə bütün şəhər və ölkə boyu Azərbaycanla yanaşı, Türkiyə və Pakistan bayraqlarının olması təəccüblü deyil. “Üç qardaş - 2021” beynəlxalq təlimlərinin hər üç ölkənin hərbi qulluqçuları arasında gənş təcrübə və fikir mübadiləsi aparılacaq və onların peşəkar hazırlıq səviyyəsinin daha da artırılmasına böyük töhfə verəcəkdir. Bu təlim ordular arasında mövcud olan ikitərəfli əlaqələrin daha da gücləndirilməsində müstəsna rol oynayacaq.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

“Azərbaycanda siyasi partiyaların siyasi və ictimai idarəetmədə iştirakı genişlənir”

Siyasi partiyalar cəmiyyətdə demokratik prosesləri təşviq edən ən vacib qurumlardan biri hesab olunur. Dialoq isə bu və ya digər siyasi partiya rəhbərlərinin yaxud da üzvlərinin müəyyən məsələlərdə fikir ayrılıqları olsa belə ümummilli dəyərlər və dövlət maraqları uğrunda ortaqlıq məxrəcə gəlməsi üçün əsas alternativ olaraq bir vasitə qismində çıxış edir. Mübahisə anarxik, ya da qeyri-demokratik cəmiyyətlər üçün xasdırsa, mübahisədən fərqli olaraq dialoqun məqsədi bu və ya digər mövzu ətrafında qarşılıqlı anlaşmanı inkişaf etdirməkdir ki, bu da bilavasitə demokratik cəmiyyətlər üçün xarakterikdir. Heç şübhəsiz ki, siyasi partiyalar üçün müxtəlif təriflər və izahlar mövcuddur.

Lakin zənnimcə, ən düzgün tərif siyasi nəzəriyyə üzrə ixtisaslaşmış alim Eddi Asırvathamın verdiyi tərifdir. O, siyasi partiyaları məhz “Atılan addımlar və həyata keçirilən fəaliyyət növü ilə birlikdə bütövlükdə ölkənin ümumi maraqlarının təmin olunması istiqamətində siyasi həyatda müəyyən prinsiplərin və konkret siyasi fəaliyyətin tərəfdarı olan mütəşəkkil insan qrupu” kimi xarakterizə edir. Burada əsas amil ondan ibarətdir ki, ölkənin mənafeyindən və dövlətin maraqlarından söhbət gedirsə, dövlətin milli təməl prinsiplərinin rəhbər tutulması barədə razılığa gəlinməsi ən ali və ümdə vəzifə kimi müəyyənləşdirilməlidir. Bu baxımdan da Azərbaycanda siyasi dialoq mühitinin daha da demokratikləşdirilməsi fonunda 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı dövlətin təməl prinsiplərinin rəhbər tutularaq 43 siyasi partiyanın bəyanat qəbul edərək orduya və Ali Baş Komandana dəstək verməsi olduqca mühüm amil idi ki, bu da ictimaiyyət tərəfindən təqdirə qars?ılanaraq insanları daha həmrəy etdi, onların mübarizə əzmini artırdı. Siyasi partiyalar tərəfindən 8 birgə bəyanatın və 2 birgə müraciətin imzalanması bütün dünyaya göstərdi ki, Azərbaycan xalqı ən çətin məqamlarda da milli həmrəylik nümayiş etdirərək ümummilli məsələlərdə birləşməyə qadirdir.

Bu fikirləri AZƏRTAC-a açıqlamasında politoloq Şəbnəm Həsənova bildirib.

Politoloq deyib ki, Azərbaycan dövləti ərazilərinin 30 illik işğalına son qoymaqla, beynəlxalq təşkilatların icra etməli olduğu qətnamələri beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə riayət etməklə özü yerinə yetirməklə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə yeni reallıq formalaşdırdı. Heç şübhəsiz, yaradılan yeni reallıq ölkə daxilində siyasi münasibətlərə də siyahıyət edir. Siyasi sistemin daha da təkmilləşməsi baxımından siyasi partiyalarla ardıcıl və silsilə görüşlərin keçirilməsi cəmiyyətdə siyasi proseslərə yeni bir baxış, yeni bir yanaşma formalaşdırıb ki, məhz bunun özü də ölkədə cəmiyyətdaxili inamın dərinləşməsi, xaricdən isə gələ biləcək təzyiqlərin qarşısının daha da qətiyyətli alınması məsələlərində özünü büruzə verir.

Ümumiyyətlə, modern çağımız yeni dünya nizamının gətirdiyi yeniliklərlə ayaqlaşmaq istiqamətində vaxtla yarışarkən, zamanın nəbzini tutaraq yeni reallıqlar yaratmaq və dünyanın qlobal çağırış-

larına adekvat cavab vermək, demokratik dəyərlərin daha geniş vüsət almasında maraqlı olmaq kimi dəyərlər Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi və bilavasitə iştirakı ilə Azərbaycan dövlətinin müəyyənləşdirdiyi prioritet istiqamətlərdən biridir. Bu gün Azərbaycan dövlətinin bir neçə meyar üzrə - məhiyyət, kəmiyyət və keyfiyyət baxımından gördüyü işlər, sadəcə, yerli və regional kontekstdə deyil, qlobal və ümumbəşəri anlamda da tarixdə iz qoyan işlərdir.

Azərbaycanın dövlətçilik tarixində yeni bir səhifənin açıldığı və inkişaf mərhələsinin başladığı reallıqlar kontekstində sentyabrın 9-da Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin ölkədə fəaliyyət göstərən 45 siyasi partiyanın rəhbərləri ilə “Siyasi partiyalar: Zəfər, yeni reallıq və dialoq” mövzusunda keçirilən görüşü də məhz yaradılan yeni reallığın ölkə daxilində formalaşan müasir siyasi mühitə və siyasi münasibətlərə də sirayət etməsindən xəbər verir. Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri Ədalət Vəliyevin görüşdə iştirak edən siyasi partiya rəhbərlərinə Prezident İlham Əliyevin adından ölkədə milli həmrəylik, siyasi dialoq mühitinin təşviqinə xidmət edən müxtəlif səpkili layihələrdə fəal iştirak etdiklərinə görə təşəkkürünü çatdırması bir daha təsdiqləyir ki, Azərbaycanda siyasi partiyaların siyasi və ictimai idarəetmədə iştirakı genişləndirilir, onlar üçün bərabər imkanlar platforması təqdim olunur.

Siyasi dialoqun çox gərgin və çətin proses olmasına, onun baş verməsi üçün heç bir düstur və ya texnikanın mövcud olmamağına baxmayaraq, Azərbaycan dövləti bu işin də öhdəsindən gəlmişdir. Bu gün Azərbaycanda müxalif siyasi partiyalar və fiqurlara düşüncələrini, fikirlərini sərbəst şəkildə ifadə etmək üçün geniş platformalar təqdim olunur. Siyasi partiya liderləri müxtəlif mətbuat orqanlarında və televiziya kanallarında çıxış etmək üçün dəvət olunurlar.

İqtidar-müxalifət dialoqunun yaradılması, qərargahı olmayan 22 siyasi parti-

ya üçün ofislərin ayrılması, vaxtı ötürülmüş qurultaylarının keçirilməsi üçün bir sıra siyasi partiyaların yerlə təmin olunması üçün tədbirlər görülməsi və 25 siyasi partiyanın qurultaylarının keçirilərək nəticələrinin dövlət qeydiyyatına alınması, habelə uzun fasilədən sonra 7 yeni siyasi partiyanın dövlət qeydiyyatına alınması demokratik mühitin daha da inkişaf etdirilməsi və dərinləşdirilməsi baxımından atılmış olduqca mühüm addımlardır. Heç şübhəsiz ki, yaradılan imkanlar iqtidarın hər hansı amilə görə ayrı-seçkilik qoymadan bütün siyasi partiyalar ilə dialoqa və əməkdaşlığa hazır olduğunu bəyan etməsi ümummilli məsələlərdə onların mütləq əksəriyyətinin xarici təhdidlərə qarşı birlik nümayiş etdirilməsi işinə də təkan verir.

Politoloq bildirib ki, ölkə daxilində müxtəlif siyasi partiyalar üçün bərabər və eyni imkanlar platformasının təqdim olunması ilə Azərbaycan hakimiyyəti geniş siyasi dialoq təşəbbüsü başladı. Ölkəmizdə sosial, iqtisadi, mədəni, ictimai-siyasi sahədə aparılan islahatlar bəhrəsini verir. Xüsusi vurğulanmalı məsələ isə cəmiyyətin sistemində inkişafı, iqtidarla müxalifət arasında qarşılıqlı anlaşma şəraitində keçən dialoq prosesidir. Siyasi partiyaların funksiyalarından biri də vətəndaş təşkilatlarının və maraq qruplarının geniş koalisiyaları arasında dövlətin təməl prinsipləri prioritet tutulmaqla dəstək səfərbər etmək və birləşdirməkdə əsas rol oynamaq, cəmiyyətdə etibar yaratmaqdır. Təəssüf ki, demokratik Azərbaycan cəmiyyətində çoxluğun iradəsini pozmağa, təhrif etməyə və ya qəsb etməyə meyilli olan “məkrli maraqlar”a xidmət edən, ölkə daxilində və xaricdə bəzi siyasi partiyalar və qüvvələr mövcuddur ki, onlar da ümummilli dialoq platformasından kənarda qalır, dövlətimizin ümumi maraqlarına və hədəflərinə çatmaq istiqamətində atılan addımlardan uzaq davranırlar. Bu qüvvələrin fəaliyyəti ümummilli maraqların əksinə getdiyi üçün cəmiyyət tərəfindən də qəbul olunmur, ictimai rəyə və münasibətlərə təsir göstərmir.

“Müharibə bitmədi, postmüharibə dövründə müxtəlif informasiya təxribatlarına rast gəlirik. Nəzərə alsaq ki, siyasi partiyalar vətəndaşın siyasi proseslərdə iştirakı üçün institusional zəmin yaradır və bu qurumlar olmadan siyasi və ictimai münasibətlərdə iştirak etmək xaos, təsirsiz mənzərə və çoxluğun hesabına azlara ya da öz maraqlarının əsirinə çevrilən dar bir qrupa xidmət etmək fürsəti yarıdır, siyasi partiyalar cəmiyyətin daha geniş spektrinin maraqlarını təmin etməyə çalışmalı, konkret həll variantları təklif etmələri baxımından digər siyasi və ya ictimai birliklərdən fərqlənə bilərlər. Məhz bu reallıqlar nəzərə alınmaqla dövlət və xalq naminə olan həssas məsələlərdə dövlətin təməl prinsiplərinə, ölkənin ümumi maraqlarına xidmət edərək birgə sinxron addımların atılması, ayıq-sayıq davranmaq, düşməne qarşı mübarizədə daha da sərt mövqe tutmaq və birlik nümayiş etdirmək, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ətrafında daha da sıx birləşmək bütün siyasi partiyaların ən ümdə vəzifəsi olmalıdır”, - deyər Ş.Həsənova əlavə edib.

Hadrutda daha iki erməni hərbiçisinin meyitinin qalıqları tapılıb

Qarabağda Vətən müharibəsi zamanı itkin düşmüş daha iki erməni hərbiçisinin meyitinin qalıqları tapılıb. “İki sahil” xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan mətbuatı xəbər yayıb.

Qeyd edilir ki, hərbi qulluqçuların meyitlərinin qalıqları Hadrut istiqamətində aşkarlanıb. Meyitlərin şəxsiyyətinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı məhkəmə-tibb ekspertizası təyin edilib. Bununla da Qarabağda aşkarlanan erməni meyitlərinin sayı 1 665-ə çatıb.

Kreml integrasiyanın mahiyyətini “izah edir” ...

“Rusiya ilə Belarusiyanın siyasi integrasiyası nəzəri cəhətdən mümkündür. Ancaq hazırda bu barədə heç bir söhbət yoxdur”. Qeyd edək ki, bu fikirləri Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov Kremlin Belarusiya ilə integrasiyasının mahiyyətini izah edərkən bildirib. Onun sözlərinə görə, bu, iki ölkənin maraqlarına cavab verərsə, nəzəri olaraq mümkündür.

Qeyd edək ki, Kreml sözcüsü, iki dövlətin başçıları Vladimir Putin və Aleksandr Lukaşenkonun sentyabrın 9-da Kremldəki danışıqlardan sonra dediklərini də xatırladı.

Peskovun sözlərinə görə, “sonrakı siyasi integrasiya mifi haqqında kifayət qədər ətraflı danışdılar”. Bundan əlavə, Putin və Lukaşenkonun Avropa Birliyi ilə yaxşı əlaqələr qurmaqda maraqlı olduqlarını qeyd edən mətbuat katibi bu halda Brüsselin siyasi iradəsinə də ehtiyac olduğunu bildirib.

Belarusun “ONT” telekanalına verdiyi müsahibədə Peskov, “Ölkələrimizin liderlərinin dünyanın bütün dövlətləri ilə yaxşı əlaqələr qurmaqda maraqlı olduqlarına əminəm”-deyə bildirib. O, həmçinin Rusiya və Belarus Birlik Proqramlarında hər iki ölkənin xalqlarının həyatını yaxşılaşdırmağa yönəlmiş tətbiqli həllər olduğunu da bildirib. Peskovun sözlərinə görə, onlarda heç bir gizli təhdid yoxdur. Onun fikrincə, integrasiyanın mahiyyəti “birləşmək deyil”, “iki xalqı qazanaq”dır.

Ağasaf Babayev

Moldovanın xəbər portalları Azərbaycan Ordusunun gücündən yazır

Moldovanın xəbər portalları Qərb KİV-nə istinadla Azərbaycan Ordusunun qüdrətindən yazıblar. AZƏRTAC xəbər verir ki, materiallarda Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin döyüş qabiliyyəti, Vətən müharibəsində Azərbaycanın Qələbəsi nəticəsində yaranan yeni geosiyasi realiaqlar və Azərbaycan Ordusunun güclü tərəfləri barədə oxuculara ətraflı söhbət açılır.

Bundan başqa, materiallarda vurğulanır ki, Azərbaycan nailiyyətləri əsasən hava hücumuna qarşı, raket hücumundan müdafiə, həmçinin hava-kosmik bazasında keçiriyat və müşahidə sistemlərini özündə birləşdirən müasir komandanlıq və idarəetmə şəbəkə strukturu sayəsində əldə edilib.

Müəlliflər, həmçinin ona diqqət yetirirlər ki, Qərb dövlətləri artıq yüksəktexnoloji silahların yega-

nə istifadəçisi deyil və Azərbaycan Avropa İttifaqının əksər ölkələri ilə müqayisədə daha genişspektrli

əməliyyatlara reaksiya verə biləcək qabiliyyətə malik hərbi vasitələrə sahibdir.

Üzeyir Hacıbəyli XIII Beynəlxalq Musiqi Festivalı keçiriləcək

Festivalın ilk konsertlərindən biri Şuşada təşkil ediləcək

Sentyabrın 18-dən 24-dək ölkəmizdə ənənəvi Üzeyir Hacıbəyli Beynəlxalq Musiqi Festivalının keçirilməsi nəzərdə tutulur. 44 günlük Vətən müharibəsində Ali

Baş Komandanın qətiyyəti, Ordumuzun şücaəti nəticəsində tarixi ədalət bərpa edilib və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə Şuşa şəhəri Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan olunub.

Mədəniyyət Nazirliyindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, bu səbəblə builki festivalın ilk konsertlərindən biri də Şuşa şəhərində keçiriləcək. Sentyabrın 18-də Üzeyir Musiqi Günündə Xalq artisti Ağaverdi Paşayevin rəhbərliyi altında Fikrət Əmirov adına Azərbaycan Dövlət Mahını və Rəqs Ansamblı və tanınmış solistlərin iştirakı ilə Şuşada açıq havada konsert təşkil olunacaq.

Bundan əlavə, sayca XIII olan bu festival çərçivəsində Bakı, Gəncə və Ağdamda bir neçə tədbirin təşkili planlaşdırılıb. Eyni zamanda, cari festival çərçivəsində ilk dəfə olaraq "Üzeyir sənətinin gənclik sədələri" adı altında yeni proqrama start verilib və gənclərə böyük səhnədə özlərini nümayiş etdirməyə şans yaradılıb.

Festival çərçivəsində Azərbaycanın bədii kollektivləri, solistləri ilə yanaşı, ABŞ və Polşadan dəvət olunmuş məşhur musiqiçilərin də çıxışı nəzərdə tutulub. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, mövcud pandemiya şəraiti ilə əlaqədar tədbirlərə yalnız xüsusi dövlətnamələr və COVID pasportu ilə giriş mümkün olacaq.

Ölkədə fəaliyyət göstərən siyasi partiyalardan 45-nin rəhbərləri ilə birlikdə "Siyasi partiyalar: Zəfər, yeni realiaqlar və dialoq" mövzusunda görüşün keçirilməsi hakimiyyətin demokratik prinsiplərin inkişafına sadiqliyinin nümunəsidir. Son 18 ildə bu sahədə atılan qətiyyətli addımlar öz bəhrəsini verir. Hələ 2018-ci ildə keçirilən prezident seçkilərində xalqın böyük etimadını qazanmış Prezident İlham Əliyev seçkidən sonra andiçmə mərasimində yaxın vaxtlarda ölkədə siyasi, iqtisadi və mədəni sahələrdə əsaslı islahatların aparılacağı anonsunu vermişdi.

Bu fikirləri AZƏRTAC-a açıqlamasında Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə söyləyib.

Respublikamızda fundamental islahatların əsası ulu öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə gəlişindən sonra qoyulduğunu bildiren Ç.Qənizadə Ümummilli Liderin yarımçıq qalmış işlərinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini bildirib. Deyib ki, dövlətimizin başçısı bütün sahələr üzrə islahatları davam etdirib, Azərbaycanı dünyanın inkişaf etmiş dövlətləri sırasına çıxarıb. Hüquq müdafiəçisi qeyd edib ki, respublikamızın demokratik prinsiplərin inkişafına xüsusi önəm verdiyini və sürətli inkişafını həzm edə bilməyən bəzi dövlətlər, həmçinin qərəzli beynəlxalq təşkilatlar müxtəlif vasitələrlə ölkəmizə təzyiq və təhdid göstər-

“Siyasi partiyaların həmrəyliyi xalqın birliyi deməkdir”

sələr də, dövlətimizin başçısının siyasi iradəsi bütün bunlara mətinliklə sinə gərdi və ölkəmizin tarixi Qələbə qazanmasına nail oldu.

Prezident İlham Əliyevin dəfələrlə müxalifət partiyalarını siyasi dialoqa, həmrəyliyə dəvət etdiyini, düşmənlərimizə qarşı birgə mübarizə aparmağa, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin olunmasında həmrəyliyə çağırıldığını xatırladan Ç.Qənizadə vurğulayıb: "Ölkədə siyasi islahatlardan sonra Prezident Administrasiyasında Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin yaradılmasında da əsas məqsəd siyasi partiyaların keyfiyyətli fəaliyyətini, eyni zamanda, ofislə, həmçinin siyasi qurumların iqtidarla, habelə bir-biri ilə həmrəyliyi təmin etmək idi. Etiraf edək ki, yaranmış gündən bu şöbənin məqsəd-

yönlü fəaliyyəti artıq öz bəhrəsini verib. "Siyasi partiyalar: Zəfər, yeni realiaqlar və dialoq" mövzusunda keçirilən görüşdə səsləndiriləndi ki, qısa müddət ərzində iqtidarla müxalifət arasında siyasi dialoqun təşkilində, həmçinin siyasi partiyaların həmrəyliyi, dövlət başçısının düşünülmüş siyasi kursunun dəstəklənməsi və Prezidentin ətrafında sıx birləşmələri istiqamətində qətiyyətli addımlar atıldı. Bir ildən çoxdur ki, ölkəmizdə hakimiyyətlə siyasi partiyalar arasında dialoq başlayıb. Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə iş şöbəsinin müdiri Ədalət Vəliyev mətəmədi olaraq siyasi partiya liderləri ilə görüşür, onların fikirlərini, təkliflərini dinləyir. Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən siyasi partiya rəhbərləri bu prosesi yüksək qiymətləndirirlər".

Hüquq müdafiəçisinin sözlərinə görə, uğurlu fəaliyyətin nəticəsidir ki, bu müddət ərzində qərarahı olmayan 22 siyasi partiya üçün əlverişli ofislər ayrılıb, vaxtı ötürülmüş qurultaylarının keçirilməsi üçün bir sıra siyasi partiyaların yerlə təmin olunması üçün tədbirlər görülüb. Həmçinin 25 siyasi partiyanın qurultaylarının keçirilərək nəticələrinin, habelə uzun fasilədən sonra 7 yeni siyasi partiyanın dövlət qeydiyyatına alınması da siyasi partiyaların fəaliyyəti üçün əlverişli şərait yaradıb. Xüsusilə qeyd etmək istərdim ki, ölkədə yaradılmış siyasi dialoq mühiti nəticəsində cəmiyyətdə yeni yanaşma

müşahidə olunmaqdadır. Siyasi partiyaların ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında daha yaxından iştirakının təmin edilməsi məqsədilə partiya liderlərinin müstəqil fəaliyyəti, ictimaiyyət nümayəndələri ilə təmasda olmaları üçün müxtəlif mətbuat orqanlarında və televiziya kanallarında çıxış etmək üçün dəvət olunurlar.

Ötən il Ermənistanın ölkəmizə hücumu zamanı dərhal 50 siyasi partiya bəyanat qəbul edərək Prezident İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşdiyini, dövlətimizin başçısının siyasi kursunu dəstəklədiyini bəyan etdi. Həmin bəyanatda qeyd edilirdi: "Azərbaycanda fəaliyyət göstərən və bu bəyanatı imzalayan siyasi partiyalar Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin Vətənimizin ərazi bütövlüyünün və vətəndaşların təhlükəsizliyinin qorunması, Ermənistanın ölkəmizə qarşı həyata keçirdiyi genişmiqyaslı terror təxribatlarının qarşısının alınması məqsədilə gördüyü bütün siyasi və hərbi tədbirləri yekdilliklə dəstəkləyir və onun yanında olduğunu bildirir!".

Hüquq müdafiəçisi deyib ki, bu il martın 17-də siyasi partiya rəhbərlərinin Ağdama təşkil olunmuş səfərinin böyük rəmzi mənası var. Bu səfər hakimiyyətlə siyasi partiyalar arasında həmrəylin növbəti nümunəsi idi. Siyasi əqidəsindən asılı olmayaraq, partiya sədrləri işğaldan azad olunmuş ərazilərimizə səfər edərək həm erməni vandalizminin, həm də dövlətimizin başçısının təşəbbüsü ilə reallaşan

bərpa-yenidənqurma işlərinin şahidi oldular. Bu səfər də respublikamızdakı mövcud milli həmrəyliyin təsdiqinin bir nümunəsi idi.

2018-ci ildə keçirilmiş prezident seçkilərindən sonra andiçmə mərasimində və sonuncu parlament seçkilərindən sonra Prezident İlham Əliyevin ölkəmizdə siyasi sistemin inkişafı ilə və çoxpartiyalı sistemlə bağlı dəyərli fikirlərini xatırladan Ç.Qənizadə bildirib ki, bütün sahələrdə verdiyi vədə sadiqliyini nümayiş etdirən dövlətimizin başçısı bu vədinə də layiqincə əməl etdi. Son illər ərzində respublikamızda siyasi dialoqla bağlı çox mühüm işlər görülmüş, bu istiqamətdə zəruri addımlar atılıb.

Ç.Qənizadə diqqətə çatdırıb ki, İkinci Qarabağ müharibəsində qazandığımız tarixi Qələbə Azərbaycanın dünya birliyindəki reytingini daha da yüksəltdi və mövqeyini möhkəmləndirdi. "Bu ərəfədə ölkəmizdə heç vaxt mövcud olmamış unikal bir milli həmrəylik və birlik sisteminin formalaşmasının şahidi olduq. Hətta bir sıra ölkələr respublikamızı milli həmrəylik sahəsində nümunə kimi göstərirlər. İndi Azərbaycan dünya birliyində müzəffər, qalib ölkə kimi tanınır. Bu şanlı Qələbədə dövlətimizin başçısının siyasi iradəsi, qəhrəman hərbiçilərimizin şücaəti ilə yanaşı, milli birlik, həmrəylik də mühüm rol oynadı. Daxilində milli birlik və həmrəyli olan ölkələr bütün sahələr üzrə sürətli inkişaf tempinə görə, həmişə qabaqcıllar sırasında olurlar. Xalqımızın gələcəyi və dövlətimizin rifahı naminə bu birliyi və siyasi həmrəyliyi qorumaq bu gün ən vacib şərtlərdən biridir", - deyərək hüquq müdafiəçisi əlavə edib.

İqtidar-müxalifət dialoqu nəticəsində cəmiyyətdə yeni yanaşma müşahidə olunur

Demokratiya təcrübəsi nümunə olan Azərbaycanın təqdim etdiyi siyasi dialoq modeli də öyrənilir və təqdir edilir

Demokratik prinsipləri dünyanın, bugününün və sabahının əsası kimi dəyərləndirən Azərbaycanda siyasi partiyaların, ictimai birliklərin fəaliyyəti üçün bütün zəruri imkanlar yaradılıb. Onların fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilikdə zamanın, dövrün tələblərinə uyğun təkmilləşmə dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir. Azərbaycan hakimiyyəti daim partiyalar arasında dialoq mühitinin formalaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atır. Son zamanlar bu prosesin daha da sürətləndirildiyi diqqətdən kənarda qalmır.

Tarixi Qələbəmizdən əvvəlki dövrlə postmüharibə dövrünün reallıqlarının yaşandığı bugününümü müqayisə etdikdə qeyd edə bilərik ki, o zaman Azərbaycanın bugününü və gələcəyini düşünən, dövlət maraqlarını hər şeydən üstün tutan bütün vətənpərvər qüvvələri yalnız bir amal birləşdirirdi-torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi, ərazi bütövlüyümüzün bərpası, soydaşlarımızın doğma yurd-yuvalarına qayıtması, Qarabağda yeni, dinc həyatın başlanması. Bu gün Zəfərin yaratdığı reallıqların diktə etdiyi vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün ölkənin müxtəlif siyasi qüvvələrin arasında birliyin, həmrəyliyin mövcud olması vacibdir. 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi bu birliyə bir daha işıq saldı. Vətən müharibəsi dövründə 50-dən artıq siyasi partiya dövlət başçısı, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətə dəstəklərini birgə imzaladıqları bəyanatla nümayiş etdirdilər. Eyni ab-hava Qarabağın tacı, döyünən ürəyi Şuşamızın Azərbaycan və Türkiyənin müttəfiqliyinə şahidlik edərək Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması zamanı da yaşandı. Yəni 50-dən artıq siyasi partiya bəyanatla çıxış edərək Şuşa Bəyannaməsinin iki dost, qardaş ölkənin münasibətlərinin zirvəsi kimi dəyərləndirərək, bu mühüm sənədə dəstəklərini ifadə etdilər. Bu dəstəkdən öncə cari ilin mart ayının 5-də ölkənin ictimai-siyasi həyatında aparıcı rol oynayan Yeni Azərbaycan Partiyasının VII qurultayında 6 siyasi partiya YAP-a qoşulmaq barədə qərar qəbul etdi. Bütün bunların hamısı ölkəmizdə demokratik mühitin mövcudluğundan, siyasi partiyalar arasında səmimiyyət körpüsünün qurulmasından, onların ümummilli məsələlərin həllində bir amal ətrafında birliyindən xəbər verir. Dövlət başçısı İlham Əliyev partiyaların VII qurultayında bu fikri xüsusi qeyd

etmişdir ki, dost partiyaların bu gün Yeni Azərbaycan Partiyasına qoşulması siyasi sistemin təkmilləşdirilməsi istiqamətində atılan növbəti addımdır. Eyni zamanda, göstərir ki, YAP-ın həm məramı, həm proqramı, həm də fəaliyyəti və əldə etdiyi nailiyyətlər dost partiyalar üçün də cəlbedicidir.

Qurultayda "Biz yeni dövrdə siyasi dialoqu daha da dərinləşdirməliyik" söyləyən dövlət başçısı İlham Əliyev bildirir ki, bu prosedür müharibədən əvvəl start verildi və qısa müddət ərzində yaxşı nəticələr əldə olundu. Özünü siyasi qurum adlandıran antillill şüarı istisna etsək, bütün siyasi qüvvələr dialoqa meyil göstərmişdilər. İrəli sürülən təşəbbüslər dəstəkləndi. Artıq bu dialoq baş tutub: "Bunu mən tam əminliklə deyə bilərəm və heç bir kənar müdaxilə olmadan. Çünki mənəm yadımdadır, 1990-cı illərdə, hətta indi mənəm dövrümdə də bəzilər xaricdən gəlirdilər ki, burada siyasi dialoq bizim üçün təşkil etsinlər. Bu, bizim üçün təhqir idi. Siz kimsiniz, gedin öz işinizlə məşğul olun. Sizin ölkənizdə indi siyasi dialoqa daha böyük ehtiyac var, nəinki Azərbaycanda. İndi bir-birini didirlər, necə deyirlər, bu, başqa məsələnin mövzudur. Ancaq biz buna nail olduq, qısa müddət ərzində. Yəni də, sadəcə olaraq, baxdıq ki, hansı fundamental ziddiyyətlər var, harada biz, necə deyirlər, bir-birimizlə razılığa gələ bilmirik."

Cənab İlham Əliyev bu məqamı xüsusi qeyd etmişdir ki, antillill ünsürlərlə biz heç vaxt bir masa arxasında otura bilmərik. Çünki onlar satqınlardır, xaindirlər. Onlar təlimatları xaricdən alırlar. Onların emissarları xarici paytaxtlarda oturublar. Xarici anti-Azərbaycan dairelərin sifarişləri əsasında şanlı Qələbəmizə kölgə salmaq istəyirlər.

Bu ünsürlər Paşinyanı nümunə gətirir, onu təmiz adam, demokrat adlandırırlar. Bildirirdilər ki, Azərbaycanda da belə bir lider olaydı. Dövlət başçısı İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, həmin o demokrat bütün müxalifəti həbs etdirdi. Budurmu demokratiya? İndi Qərb buna göz yumur. Qərb artıq bu demokratiya məsələləri ilə bağlı özünü tam ifşa edib: "Amma bizim bu dırnaqarası "demokratlar" indi niyə susurlar? İndi niyə demirlər ki, Paşinyan bizə nümunə olmalıdır... Çünki oradan, mərkəzdən, onların mərkəzindən təlimat almışdılar. Məqsəd nə idi? Məqsəd Azərbaycanı qarışdırmaq, Azərbaycanı çökdürmək, Azərbaycan rəhbərliyini hörmətdən salmaq, çirkin uydurmalar, iftiralar, yalançı məqalələr yazdırmaq - hamısı bizim gözüümüzün qabağındadır. Biz bunları unutmamışıq."

Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, ümummilli məsələlərdə heç bir fərqli fikir ola bilməz. Ümumi məsələlər Qarabağ məsələsidir. Ümumi məsələlər siyasi partiyaların fəaliyyəti, demokratiyanın inkişafı, iqtisadi azadlıqların bərqərar olması, ölkəmizin güclənməsidir. Bu gün bu məsələlər ətrafında siyasi partiyaların iştirakı ilə siyasi dialoq aparılır. Bu gün qarşımızda dayanan əsas vəzifə Qələbəmizi siyasi yollarla möhkəmləndirməkdir. Ölkənin inkişafında əsas resurs hesab olunan milli və siyasi həmrəyliyin qorunması işində bütün mövcud potensiallar səfərbər olunmalıdır.

Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri Ədalət Vəli-

yev mütəmadi olaraq siyasi partiyaların rəhbərləri ilə görüşlər keçirir. Bu görüşlərdə günün aktual məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılır. Hazırkı dövrün əsas məsələsi postmünaqişə dövrünün reallıqları fonunda işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda bərpa və quruculuq işlərinin həyata keçirilməsi, Böyük Qayıdışın reallaşdırılmasıdır. Hər zaman bəyan edildiyi kimi, 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə nümayiş etdirdiyimiz birliyimiz, həmrəyliyimiz sayəsində bu prosesi də uğurla başa çatdıracağıq. Tarixi Zəfərimiz birliyimizin, həmrəyliyimizin dünyaya təqdimatı oldu. Sentyabrın 9-da Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin ölkədə fəaliyyət göstərən 45 siyasi partiyanın rəhbərləri ilə "Siyasi partiyalar: Zəfər, yeni reallıq və dialoq" mövzusunda keçirdiyi görüşdə də bu məqamlara xüsusi diqqət yönəldildi. Qeyd olunduğu kimi, bu gün Azərbaycan çoxəsrlilik tarixinin ən şərəfli dövrünü yaşayır. Azərbaycan qalib ölkə kimi regionda və dünyada yeni reallıqları formalaşdırır və onların uğurlu icrası istiqamətində addımlar atır.

Qələbəmizin yaratdığı reallıqların qarşıya qoyduğu vəzifələr birgə addımların atılmasını zərurətə çevirir. 45 siyasi partiyanın bir araya gətirildiyi görüşdə günümüzün aktual məsələləri, siyasi partiyalara, ictimai birliklərə diqqət və qayğı geniş müzakirə olundu. Bir daha bu məqamlar açıqlandı ki, 22 siyasi partiya üçün ofislər ayrılıb, vaxtı ötürülmüş qurultaylarının keçirilməsi üçün bir sıra siyasi partiyaların yerlə təmin olunub, 25 siyasi partiyanın qurultayları keçirilərək nəticələri dövlət qeydiyyatına alınıb, habelə uzun fasilədən sonra 7 yeni siyasi partiya dövlət qeydiyyatına alınıb. İqtidar-müxalifət dialoqu nəticəsində cəmiyyətdə yeni yanaşma müşahidə olunur. "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun qəbul olunmasına ehtiyacın olduğu bildirilir və bununla bağlı təklifləri verir. Dövr dəyişir, zamanın diktə etdiyi reallıqlar bütün addımlarda öz aydın ifadəsini tapır. Bu baxımdan cəmiyyətin idarə olunmasında, hər bir sahənin inkişafında əhəmiyyətli rol oynayan qanunlarımız dəyişməz qəbul edilmir, mütəmadi olaraq yenilənir, təkmilləşir. "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun qəbul edilməsi də dövrün tələbi kimi gündəmdir.

Bütün bu qeyd olunanların fonunda belə ümumiləşdirmə apara bilərik ki, demokratiya təcrübəsi nümunə olan Azərbaycanın təqdim etdiyi siyasi dialoq modeli də öyrənilir və təqdir edilir.

Yeganə Əliyeva

"Ermənistan və onun havadarları nəticə çıxarmalıdırlar"

HƏRBİ EKSPERT ŞƏRH ETDİ

Azərbaycanın, Türkiyənin və Pakistanın silahlı qüvvələrinin birgə keçirdiyi təlimin çox böyük əhəmiyyəti var. Bu sözləri SiA-ya verdiyi açıqlamasında hərbi ekspert Emil Həsənlı deyib. Hərbi ekspert vurğulayıb ki, hər üç qardaş ölkənin iştirakı ilə keçirilən bu təlim regionda və dünyada sülhün, təhlükəsizliyin qorunmasında bir tövhə rolunu oynayır.

"Türkiyə ordusu da, Pakistan ordusu da dünyanın ən güclü ordularından biridir. Pakistan ordusu eyni zamanda nüvə silahına malikdir və Pakistanla Türkiyə hər zaman Azərbaycanı dəstəkləyib və Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan ilk dövlət Türkiyədir, sonra da Pakistandır. Pakistan eyni zamanda Ermənistanı dövlət kimi tanımayıb, heç bir əlaqə qurmayıb, Türkiyə də Ermənistanla bütün sərhədləri bağlayıb. Beynəlxalq aləmdə hər iki dövlət Azərbaycan dövlətini, Qarabağ məsələsində də haqq işini daim dəstəkləyib. Azərbaycan da Türkiyə ilə Pakistanı bütün məsələlərdə dəstəkləyir və çox sıx əməkdaşlıq edir.

Hərbi əməkdaşlıq hər üç dövlət üçün çox lazımdır. Eyni zamanda bu regionda və beynəlxalq aləmdə sülhün, təhlükəsizliyin qorunması baxımından bir tövhədir. Bu, Ermənistanla və onun arxasındakı qüvvələr bir mesajdır. Azərbaycan ordusu kifayət qədər güclüdür, vətən müharibəsində Ermənistan ordusunu darmadağın etdi, Ermənistanın artıq ordusu yoxdur. İndi yenidən bezi fikirlər səsləndirirlər Ermənistanla Azərbaycan sərhəddində və Qarabağda. Tez-tez atəşkəsi pozurlar. Onlar bir şeyi bilməlidirlər ki, bu dəfə cəza daha böyük və ağır olacaq, hətta Ermənistanın özünün mövcudluğu sual altında qalacaq.

Azərbaycanın özünün kifayət qədər gücü var və Vətən Müharibəsində olduğu kimi, heç bir dövlətin dəstəyi olmadan məsələnin öhdəsindən özü gələ bilər. Mənavi dəstəyə hər zaman ehtiyac var. Amma, bu təlimlər, qabaqcıl ölkələrlə bu təlimləri keçirmək, əldə olunan təcrübənin bölünməsi baxımından, ordunun döyüş hazırlığının yüksəldilməsi baxımından, gələcəkdə bir yerdə dünyanın ayrı-ayrı regionlarında sülhün və təhlükəsizliyin qorunması baxımından əməliyyatlar keçirmək baxımından mühümdür. Əgər gələcəkdə Ermənistanın havadarları hansısa hərbi proseslərə qoşularsa, Şuşa Bəyannaməsinə görə, Türkiyə Azərbaycanı hər an dəstəkləyə bilər və Azərbaycana hər cür, o cümlədən hərbi dəstək göstərə bilər. Eyni zamanda Pakistan da dəfələrlə bunu bəyan edibdir. Bu əməkdaşlıq Azərbaycanın, eyni zamanda Türkiyənin, Pakistanın milli maraqlarına, dövlət maraqlarına tam uyğundur.

Ermənistan və onun havadarları nəticə çıxarmalıdırlar və bilməlidirlər ki, 30 ildə heç bir şey əldə edə bilmədilər, işğal rəsmiləşdirə bilmədilər, nə də işğal etdikləri əraziləri Ermənistanla birləşdirə bilmədilər, Qarabağın dırnaqarası müstəqilliyini də tanıda bilmədilər. Azərbaycan haqlı davasında apardığı məqsədyönlü siyasət nəticəsində, ordu quruculuğu, beynəlxalq siyasət, güclü iqtisadiyyat, xalqın və iqtidarın birliyi nəticəsində öz torpaqlarını azad etdi və gələcəkdə də hər hansı bir terrorçu, separatçı addımlar olarsa qısa bir müddətdə də onun qarşısı alınacaq, düşmənin başı yenə əziləcəkdir", deyər Emil Həsənlı bildirib.

İnam Hacıyev

İqtisadçı-ekspert: “Bu, ölkəmizin iqtisadi gücünü göstərən faktorlardandır”

SSRİ kosmik gəmisi “Buran” Kenesar xanın başına dəyişdiriləcək?

“Buran-2”, daha doğrusu ondan qalanlara, qəfil-dən “Roskosmos”un rəhbəri Dmitri Roqozin ehtiyac duydu. Vaxt və obyekt çox qərribə bir şəkildə seçildi. Beləliklə, Baykonurda öz əsrini yaşayan “Buran-2” nin ətrafında yenidən informasiya qarışıqlığı yarandı. Söhbət nədən gedir? Uzaqdan başlayaq.

“Metodika” layihəsində yazdıqları kimi, əsl kosmonavtikada xəbərlər həmişə “uçurumdadır”.

“Elm” modulu uçdu, amma hara uçduğu dərhal anlaşılmadı.

“Raketlər var, amma “Atlas” raket proqramı dayandırıldı və bununla birlikdə RD-180 mühərrikləri üçün ödənişlər də qurudu.

“Zvezda” modulunda yanğın signalı işə salındı.

“Buran”ın skeletini götürməyin vaxtıdır

“Nasist bloggerlərin və qazax dilinin və qanının təmizliyinin keşiyində duranların fəaliyyəti fonunda, ən azı köhnə “Buran”lar (bir orbiter və tam ölçülü model) şəklində öz şəxsi əşyalarını almaq cəhdi özünəməxsus görünür”- sosial şəbəkədə yazırlar.

“Axi, çox az adam xatırlayacaq ki, 10 il əvvəl demək olar ki, eyni “Buran” NPO Molniya körpüsündən Jukovskiyə daşındı, MAKS -da nümayiş olundu, bundan sonra daha pis şəraitdə unuduldu və tərk edildi. İndi ən azı başının üstündə bir dam var və ətrafındakı çöl Moskva bölgəsindəki mövsüm dəyişikliyindən daha yaxşı saxlama şəraiti təmin edir”- deyə sosial şəbəkə “mütəxəssisləri” qeyd edir.

Bunlar “deşikləri

bağlamaq” cəhdləridir

“Birincisi, 26 il əvvəl qurulan “Nauka” modulu kosmosa buraxıldı, hansı ki, BKS-ə qoşulduqdan sonra az qala stansiyanı ekipajla birlikdə məhv etmişdi. İndi isə 33 il əvvəl Qazaxıstan çöllərinə atılan bu Sovet metalına ehtiyacımız var”- deyə “Russian Biznes” layihəsinin müəllifləri xatırladı. Yeganə problem “Buran”ın özəl mülkiyyətdə olması və Qazaxıstanlı iş adamı, RKK Baykonur SC -nin baş direktoru və baş səhmdarı Dauren Musaya məxsus olması və başqasının əmlakının düzgün saxlanılmamasıdır.

Musa, yumşaq desək, bu mövzuda niyə aktivlik olduğunu başa düşmədi və dərhal Roqozinə “Sinqapur və Honq Konq banklarında “Roskosmos” rəsmiləri tərəfindən milyardlarla dollarlıq pulların yuyulması ilə bağlı qalmaqlar fonunda onun zorakı fəaliyyətinin təqlidini göstərdi...

Rogozin məhkəməyə verəcəyi ilə hədələyib. Əslində, Qazaxıstan hakimiyyəti rus həmkarlarının istəyi ilə “Buran” servisinin Qazaxıstanın özəl “SC RKK Baikonur” şirkətinə verilməsinin ləğvinə nail ola bilər. Qeyd edək ki, 2021-ci ilin fevralında Alma-Ata məhkəməsi “Buran”ı dövlətə qaytarmaqdan imtina edib.

Bazarlıq başlayıb

Bəzi məlumatlara görə, Musa gəmini Ermitajda saxlandığı iddia edilən Kenesar Xanın başı ilə dəyişməyə hazırdır. “Hələ qanunu olaraq Rusiyaya verilməyən, başqa bir ölkənin əmlakını ixrac etmək Səddamın qızıl pianosunu xilas etmək kateqoriyasındadır”, - iş adamı hesab edir. Hələlik prosesi müşahidə etmək və məşhur “Yura, biz gəldik” ifadəsini sözünü xatırlamaq qalır ...

Elçin

İnam Hacıyev

Deyirlər, qazın artan qiyməti avropalıları “boğur”

Dünya pandemiyadan xilas olmaq üçün mübarizə apararkən, təbii qazın qiymətlərinin sürətlə artması Avropa ilə yanaşı digər ölkələrdə də iqtisadi dirçəlişi dayandırmaq təhlükəsi yaradır. Belə ki, qazın topdan satış qiymətləri son illərdə ən yüksək həddə çatıb, yeni 2019 -cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə təxminən 5 dəfə artıb. Bildirək ki, ABŞ-ın “New York Times” nəşri yüksək xərclərin elektrik enerjisinin qiymətlərinə təsir etdiyini və istehlakçılara təzyiq göstərərək kommunal ödənişlərdə özünü göstərməyə başladığını qeyd edir.

Onu da qeyd edək ki, isti günlər hələ başa çatmayıb. Ona görə də, hələ ki, qaza olan tələbat bir az aşağıdır. Amma qış aylarında bunu belə qalmayacağı, yeni qaza tələbatın kəskin sıçrayışla artması perspektivləri narahatlıq yaradır.

Bildirək ki, qazın topdan satış qiyməti iki dəfədən çox artdığı üçün bu gün ispan ailələri bir il əvvəl elektrik enerjisinə görə ödədiklərindən təxminən 40 faiznə daha çox ödəniş ödəyirlər. Təbii ki, bu da narazılıq yaratmaya bilməz. Reallıq göz önündədir, yeni Avropa əziyyət çəkir.

Bu gün təbii qaz qiymətlərində rekord göstərici İngiltərədə də sezilməkdədir. Məsələn, ölkənin enerji bazarı tənzimləyicisi “Ofgem” kommunal xidmətlərə yaşıl işıq yandıraraq milyonlarla ailə üçün standart nisbətə ödəyən elektrik enerjisinin dəyərini təxminən 12 faiz artıraraq ildə 1,277 funt sterlinqə və ya 1,763 dollara çatdırıb. Maraqlıdır ki, Avropada soyuq qış olacağı təqdirdə qiymətlər daha da yüksələ bilər ki, bu da bəzi fabrikləri müvəqqəti olaraq bağlanmasına gətirib çıxara bilər. Deyim ki, bu da real kimi görünür.

O da maraqlıdır ki, qiymət artımı, istehlakçıları global əmtəə bazarlarından asılılıqdan xilas etmək üçün fosil yanacaqlardan, yeni külək və günəş enerjisi kimi təmiz daxili enerji mənbələrinə keçid prosesini sürətləndirmək çağırışlarına səbəb olmaqdadır. Qeyd edək ki, bu gün ABŞ -da qaz qiymətləri də artıb, amma bu artım Avropadakı qaz qiymətlərinin yalnız dörrdə birini təşkil edir.

Yeri gəlmişkən xatırladaq ki, bu gün Avropa qazın təxminən 60 faizini əsasən Rusiyadan və daha az dərəcədə Əlcəzair və Liviyadan boru kəmərləri ilə idxal edir. ABŞ, Qətər və digər ölkələrdən gəmilərlə gətirilən mayeləşdirilmiş təbii qaz isə daha çox bazarı tarazlaşdırmağa kömək edir.

Təbii ki, bu gün Avropada qazla bağlı yaranmış vəziyyətdən ilk olaraq, dediyimiz kimi, bu qitəyə ən böyük qaz tədarükçüləri olan Rusiya və Əlcəzair yararlandılar, yeni onlar qaz ixracatı qiymətini əhəmiyyətli dərəcədə artırılar.

Ağasəf Babayev

Putin: Mənim özümə də tezliklə karantin lazım gələcək

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin onun ətrafında çoxlarının koronavirusa yoluxduğunu, bu səbəbdən özünün də karantinə gedə biləcəyini söyləyib. TASS informasiya agentliyi xəbər verir ki, bu barədə Vladimir Putin sentyabrın 13-də paralimpiyaçıları ilə söhbətində bildirib.

“Təəssüf ki, bizdə, həttə mənim çevrəmdə hazırda da bu covidlə bağlı problemlər meydana çıxır, həkimlər öyrənirlər”, - deyərək dövlət başçısı vurğulayıb. Reallıqda nə baş verdiyini araşdırmaq lazım gəldiyini qeyd edən Rusiya Prezidenti deyib: “Mənim özümə də tezliklə karantin lazım gələcək, həddən çox insanlar xəstələnir”.

Amerikalı həkimlər uzunömürlülüyn daha bir sirrini tapıblar

ABŞ-ın Nortvestern Universitetinin həkimləri insan ömrünü uzatmağın daha bir sirrini açmağa müvəffəq olublar. AzEdu.az xəbər verir ki, araşdırma “JAMA Network Open”də dərc edilib. Araşdırmanın nəticəsinə əsasən, gündə azı 7 min addım gəzən insanlarda ölüm riski azalır.

Təcrübədə 2006-cı ildən bəri fiziki aktivliyi izlənən 38-50 yaş arası 2 110 qadın və kişi iştirak edib. İştirakçılar üç qrupa bölünüb: birinci kateqoriyada insanlar gündə 7 mindən az, ikinci mərhələdə - gündə 7-10 min addım, üçüncüsündə - 10 mindən çox addım atıblar. Nəticələr fiziki aktivliyi yüksək və orta səviyyədə olan iştirakçı qruplarında ölüm riskinin çox aşağı olduğunu göstərib.

Azərbaycan Xankəndini geri qaytarır

Prezident İlham Əliyevin “Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında” imzaladığı fərmanla Xankəndinin taleyini elan etdi

lən təxribatları onlara baha başa gələ bilər. Ancaq başçıları yenə də havadarlarına arxalanaraq çirkin oyunlar oynamaqla Azərbaycanı təxribata çəkmək istəyirlər. Hələ dekabr ayında Qarabağa növbəti səfəri zamanı İlham Əliyev erməni faşizmi və onların

tərəfindən törədilən təxribatlara toxunaraq bəyan etmişdi ki, Azərbaycan Qarabağda erməni faşizminin başını əzərək terror dövlətinin belini qırıb. Bununla da Ermənistan məcbur olub Azərbaycanın qarşısında diz çöküb. Bundan sonra hər hansısa bir təxribat olarsa, dəmir yumruğun növbəti zərbəsini alaçaqlar. Ona görə də işğalçı, məğlub Ermənistan və onun havadarları bu vəziyyətdən düzgün nəticə çıxarmalıdır.

Anlamazları anlatmaq...

Elə bu anlamazlığın nəticəsidir ki, sentyabrın 2-də separatçıların Xankəndidə tədbir planlaşdırmalarıdır. “Artsaxın müstəqilliyi”nin 30-cu ildönümü ilə bağlı separatçılar növbəti evcik oyunu oynamağa həvəslənirlər. Bununla “DQR”in guya var olduğunu dünyaya nümayiş etdirmək istəyirlər. Bunun faydası olacaqmı ermənilərə? Bu cür cəhdlər, özünüaldatmalar reallığı dəyişmək gücündədir? Necə deyirlər özləri qazdıqları quyuya özləri də

düşəcəklər.

Dəfələrlə, elə bu günlərdə Şuşada Vaqif Poeziya Günlərinin rəsmi açılışında iştirak edən Ali Baş Komandan Prezident İlham Əliyev bildirib ki, Dağlıq Qarabağ respublikası anlayışı yoxdur: “Dağlıq Qarabağ respublikası” anlayışı yoxdur. Artıq o binanın bünövrəsi qoyulmuşdu və daş işləri artıq tamamlanmışdı. Mənim göstərişimlə bu şeytan yuvası darmadağın edildi. Bəs, şulduzlu otel gözəl yerdə inşa ediləcək. Ən önəmli tədbir dünən yeni yaşayış kompleksinin təməl daşının qoyulması idi. Bu yaşayış kompleks Şuşanın baş planı əsasında inşa ediləcək. Şuşanın baş planı təsdiq edildi və çox müfəssəl, gözəl işlənmiş plandır. Birinci mərhələdə orada 25 yaşayış binasının inşası nəzərdə tutulur - üç, dörd və beşmərtəbəli yaşayış binaları ki, vətəndaşlar artıq Şuşaya qayıtmağa başlasınlar”.

Bütün bu mesajlardan sonra reallığı anlamayan Ermənistan rəhbərliyi Xankəndidə tədbir keçirmək istəyir. Erməni mediasının bildirdiyinə görə, separatçıların Xankəndidə keçirmək istedikləri “tədbirə” nə prezident Armen Sarkisyan, nə baş nazir Nikol Paşinyan, nə də hətta Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan qatılacaq. Yəni Xankəndiyə gəlməyəcəklər. Bax, budur anlamazlıq. İstənilən halda yenə də “dəmir yumruq” zərbəsi alacaq. İstənilən halda qələbə Azərbaycanındır. Qarabağ Azərbaycanın olduğu kimi...

Azərbaycan Prezidenti üçün Qarabağın işğaldakı digər ərazilərini qaytarmaq prioritet məsələdir

Prezident İlham Əliyevin “Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında” imzaladığı fərmanına görə Xankəndi şəhəri yeni yaradılan Qarabağ iqtisadi rayonunun tərkibinə daxil edilib. Qarabağ iqtisadi rayonunun tərkibinə Xankəndi şəhəri ilə yanaşı Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Füzuli, Xocalı, Xocavənd, Şuşa və Tərtər rayonları daxildir. Bu, bir daha onu göstərir ki, bu gün Azərbaycanın qarşısında dayanan əsas hədəflərdən biri Xankəndi, Xocalı və Ağdərənin geri qaytarılmasıdır. Muxalifət və bəzi blogerlər tez-tez deyirlər ki, hakimiyyət bu şəhərlərin adlarını çəkmərsə, demək, onları geri qaytarmaq planı yoxdur. Amma gedən proseslər və bəzi informasiyalar onu göstərir ki, Prezident İlham Əliyev üçün Qarabağın işğaldakı digər ərazilərini qaytarmaq prioritet məsələdir. Dövlət bu hədəfdən vaz keçməyib. Və bir həqiqəti də anlamalıyıq ki, gerçək müharibə kimi soyuq müharibənin də özünün şərtləri, qaydaları var. Hazırda İlham Əliyev o şərtlərə tam olaraq əməl edir. Dövlət başçımızın növbəti mesajı bunu bir daha sübut edir: “Azərbaycan müharibə istəmir, ancaq Ermənistan savaş istəyirsə, cavabı keçən ilin payızındakı kimi, hətta ondan da sərt olacaq! Seçim özlərindəndir... Artıq bu faktın gerçəkliyi göz önündədir... Bizim bayrağımız Dağlıq Qarabağda, Xankəndidə, Şuşada dalğalana-caq!”

Bir sözlə, Ermənistan əgər yenə də bizə qarşı düşmənçilik siyasətindən əl çəkməzsə, nəinki öz hərbi gücünü və məhv edilmiş durumunu, eyni zamanda, iqtisadi Azərbaycanın bərpa edib dirçəlişə nail olmaq imkanları olmayacaq.

RƏFİQƏ HÜSEYNOVA

Bu gün hələ də erməni xalqı anlamır ki, Ter-Petrosyan hakimiyyətindən tutmuş indiki küçə “demokrati” başpozuq, xəstə təfəkkürlü Nikol Paşinyan kimi savadsızların uğursuz hakimiyyət “siyasətinin” əziyyətini elə sadə erməni xalqı çəkir və çəkəcək də. Bu iki ildən çox bir zaman kəsiyində işğalçı və quduzlaşmış Paşinyan bu günə kimi hansı qələtləri etməyib? “Qarabağ Ermənistanıdır, vəssalam” böyük qələtinə edərək, Azərbaycan Prezidentinin cavabı “NİDA!” olmalı idi.

Ən əsas məqam isə, Nikol bu cavabı nəinki öz ölkəsində, hətta bütün dünya siyasətçiləri, prezidentləri səviyyəsi qarşısında almaqla yanaşı, həm də dünyadakı erməni havadarlarına da bir “düz yola gəlin” mesajı idi və bununla Azərbaycan dövlət başçısı bu məsələni dəfələrlə təkrar çatdırıb: “Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan işğalından azad edilməsi bütün tərəflər üçün qəbul ediləndir”.

Bu qanmaz ermənilərə ikinci Vətən müharibəsi dövründə də kimin kim olduğunu göstərdik. Dövlət başçımızın dediyi kimi: “Dəmir yumruq düşmənin başını əzdi. Ancaq əfsuslar olsun ki, Ermənistanda baş qaldıran revanşist qüvvələr yenə də bizə qarşı ittihamlarla çıxış edərək, bizə qarşı ərazi iddiası ilə sürürlər. Onlara, bax, buradan xəbərdarlıq etmək istəyirəm ki, bu çirkin əməllərdən əl çəksinlər, yoxsa onların axırı pis olacaq... Bu, sonuncu xəbərdarlıqdır”.

İstənilən qüvvənin Qarabağda Azərbaycan əsgərinə qarşı edəcəyi təxribat xarakterli əməl cavabsız qalmayacaq

Amma havadarlarına arxalana-raq ölkəmizi təxribatlara çəkib növ-

Politoloq şərh etdi: “Bəzi dairələr bilməlidirlər ki...”

Azərbaycan torpağıdır və bu ərazilərə qanunsuz gediş-gəlişə son verilməli, hərbi yüklərin daşınmasına son qoyulmalıdır. Biz rus sülhməramlılarının bu aylar ərzində qanunsuz hərbi yüklərin daşınmasında bilavasitə rol oynadıklarını gördük. Onlar Xankəndinə həm İrandan Ermənistan vasitəsilə gedən müxtəlif hərbi təyinatlı yüklərin, həm də Ermənistandan gedən hərbi yüklərin keçirilməsində rol oynadıqlar. Bütün bu hadisələrin rəhbəri rolunda da Rusiyanın özü çıxış etdiyindən burada təcəccüblü heçnə yoxdur. Rusiya da, İran da başa düş-

məlidirlər ki, 30 il ərzində Laçın dəhlizi vasitəsilə Qarabağdakı separatçılar silahlanır, Ermənistan dəfələrlə milyardlarla dollarlıq pulsuz hərbi texnika alırdı. Amma onların hərbi texnikaları məhv edildi və həmin texnikalar bu gün Bakıda “Hərbi Qənimətlər Parkı”nda nümayiş etdirilir. Bundan sonra da həmin hərbi silah-sursatlar məhv ediləcəkdir”.

Z.Məmmədov vurğulayıb ki, yaxşı olardı ki, Rusiya 3 tərəfli bəyanatda göstərilən öhdəliklərini yerinə yetirsin, sülhməramlılar da əsas vəzifələrinin nədən ibarət olduğunu yaxşı dərk etsinlər: “Məsələ burasındadır ki, rus sülhməramlı institutu Abxaziya, Cənubi Osetiya və Dnestrdə də bu kimi təxribatlarla daim yol verirdi. Maraqlı məqamlardan biri də odur ki, ABŞ və Qərb nə Gürcüstanda, nə də Moldovada rus sülhməramlılarının qarşısını bir dəfə də olsun kəsmədi. Rusiyanın faktiki olaraq bu torpaqlardakı davranışına hər hansı qadağa qoya bil-

mədi və yaxud bunu bilərəkdən etmədi. Baxmayaraq ki, Abxaziya BMT-nin xüsusi missiyası vardı və onlar monitorinqlə məşğul idilər. Lakin nəticə etibarilə bu gün biz Gürcüstan torpaqlarının işğalının əyani sübutunu görürük. İndi kimlərsə yəqin ki, Qarabağın dağlıq hissəsi ilə bağlı da eyni ssenarinin təkrarlanmasını istəyirlər. Vurğulayım ki, Azərbaycan nə Gürcüstan, nə də Moldovadır. Təsədüfi deyil ki, biz son vaxtlar Türkiyə və Pakistanla kifayət qədər ciddi şəkildə öz hərbi əməkdaşlığımızı genişləndirmişik. Azərbaycanla Türkiyə arasında faktiki vahid ordu yaranır və dünyanın müxtəlif dairələri də başa düşməlidirlər ki, Azərbaycan sona qədər öz məqsədinə gedəcək. Əgər, bu məqsəd uğrunda kimlərsə bizim qarşımızda dayanacaqsa, onlara əsil niyyətimizi və məramımızı deməkdən çəkinməyəcəyik”.

Aysel Məmmədova

Zaxarova “ən qısa yol” göstərdi

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Maria Zaxarova deyib ki, İranın nüvə anlaşmasını bərpa etmək üçün ABŞ və İran öhdəliklərinə qayıtmalıdır. SİA xəbər verir ki, onun sözləri Xarici İşlər Nazirliyinin saytında dərc edilib.

“Nüvə sazişini yenidən canlandırmanın ən qısa yolu, Vaşinqton və Tehranın və BMT Təhlükəsizlik Şurasının 2231 sayılı qətnaməsində nəzərdə tutulan öhdəliklərə qarşı olaraq sinxron şəkildə qayıtmasından ibarətdir”, deyərək Zaxarova Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi (MAQATE) ilə İran arasında əməkdaşlığın davam etdirilməsinə dair razılaşmanı şərh edib. Diplomata əlavə edib ki, Rusiya buna “hər cür töhfə verməyə” hazırdır. Zaxarova İran və ABŞ-ı “danişıqlar masasına qayıtmağa” və nəhayət “apreldən iyuna qədər olan dövrdə formalaşdırılan anlayışlara və elementlərə əsaslanaraq” razılığa gəlməyə çağırıb.

İnam Hacıyev

Ötən dövrlərlə müqayisədə, 2021-ci ildə intiharla bağlı xəbərlərə, görüntülərə istər sosial şəbəkələrdə, istər qəzet və saytlarda, istərsə də televiziya verilişlərində çox rast gəlirik. “Universitetə girə bilməyən gənc çıxış yolun intiharda gördü”, “İşin itirən gənc oğlan özünü asaraq intihar etdi”, “Ailəsinə baxa bilməyən ata özünü yandırdı”, “Sevdiyi qızın nişanlandığı eşidən gənc özünü asdı” və digər bu kimi faciəvi başlıqlara xəbər lentlərində çox təsadüf edirik. Əslində, bu cür başlıqlı xəbərlər həm informasiyadır, həm də cəmiyyətə bir “SOS”dur ki, vəziyyət bu cür acınacaqlıdır. İntihar yaşı getdikcə gəncləşir, səbəbləri primitivləşir, sayı isə artır...

Qəribədir, elə bil təkə COVID-19 deyil, intihar etmək də yoluxucu xəstəlik kimi yayılır. Görsən, insanların yaşamaqdan, həyatdan doya bilmədiyi halda, necə olur ki, intihar edənlər həyatdan qopmağı, həyatı acı, ölümü şirin bilməyi, yaşamağı çaresizlik, ölümü isə çarə kimi görməyi belə tez və rahat bacarırlar? Səbəb nədir?

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı intiharın 800 səbəbini göstərmişdir. Bunlardan 41%- məlum deyil, 19% cəzalanmanın qorxusuna görə, 18% ruhi xəstəliyə, 18% evdəki məhrumiyyətlərə, 6%- ehtirasa, 3% pul itkisinə, 1,4% -i həyatdan doyduğuna, 1,2%-i fiziki xəstəliyə görə intiharı seçirlər. Doğrudur, bu səbəblərin hamısı deyil və nəzərə alsaq ki, insanların yaşına görə də onların özünü öldürmə səbəbləri müxtəlifdir. Məsələn, öz məhəbbətinə cavab almayanda və ya xəyanətlə üzləşəndə 16 və 16 yaşa qədər olan insanlar arasında bu səbəbdən intihar halları daha çoxluq təşkil edir. Lakin 25 yaşdan sonra bu səbəbdən intihar edən edənlərin sayı çox az olur.

İntihar edənlər arasında müxtəlif təbəqələrin nümayəndələrinin statistikası da xeyli diqqət çəkir. Belə ki, özünü öldürənlərin arasında məktəbli və yeniyetmə, ailədə məişət zorakılığının qurbanları (bunların arasında qadın, uşaq, hətta kişilər də var), əlil, tənəhdü, ruhi xəstə, hərbi, məhbus və s. vardır. Son zamanlar isə intihar hallarının gəncləşməsi, yeni uşaqlar və gənclər arasında sui-qəsd hallarının daha çox baş verməsi narahatedici məqamlardandır.

Yaşamaqdan doymadığımız həyatdan bu cür asanlıqla necə imtina etmək olar? Problemin kökündə duran psixoloji amillər nələrdir?

“İki sahil” sözügedən məsələ ilə bağlı mütəxəssislərin yanaşmasını təqdim edir:

Ümitsizliyin, çarəsizliyin göstəricisi

Gənc Psixoloqlar İctimai Birliyinin sədri Orxan Oruc sözügedən məsələ ilə bağlı “İki sahil”ə açıqlamasında bildirdi ki, intihar çox mürəkkəb bir prosesin nəticəsidir. Burada kompleks məsələlər var, yeni konkret hansısa psixoloji, iqtisadi, sosial problemə bağlamalı deyilik. Ümumiləşdirsək deyə bilərik ki, intihar insanın ümitsizliyinin, çarəsizliyinin göstəricisidir. Özünəqəsdin kökündə duran səbəblər isə şəxsə, onun həyat tərzinə, başına gələn hadisələrə, ətrafda insanın ona olan münasibətinə, iqtisadi və sosial vəziyyətdən asılı olaraq dəyişir. Bütün intiharların səbəbləri eyni deyil, hər kəsdə fərqli olur. Hətta bu intiharların içində “demonstrativ intihar” növü də

İntiharların kökündə dayanan səbəblər: Yaşamaqdan doymaq, yoxsa?..

var, yəni, nümayişetdirmə. Adətən bu cür intiharlar “uğurla” nəticələnir. Yeni ölümle bitmir. Çünki bu intihar növünü seçən şəxslər kimisə təhdid, şantaj etmək və yaxud da kimdənsə nəyisə almaq, əldə etmək, məqsədinə çatmaq üçün bu addımı atırlar. Anlaqsız durumda həyata keçirilən intihar növləri də olur. Yeni affekt vəziyyətində planlaşdırılmamış və düşünülməmiş addımlar atmaqla insanlar intihara yönəlir və çıxış yolunu özünəqəsdə görürlər. Bəzən bu intihar cəhdindən xilas olmuş insanlar deyirlər ki, həmin an nə etdiklərinin fərqi deyildir. Ona qədər də bu cəhdi edən şəxslərdə intihar düşüncəsi olmayıb, bundan sonra da intihar fikri yaranmır, sadəcə olaraq həmin an keçirdiyi stressin, yaşadığı hadisənin affektiv təsiri ilə belə bir addım atırlar.”

Orxan Orucun sözlərinə görə, intihara cəhd edib ölümle nəticələnməyən insanların sayı kifayət qədər çoxdur. Təəssüf ki, biz bugünkü mediada mətbuatda tez-tez intihar xəbərləri ilə rastlaşırıq ki, bu, sırf ölümle nəticələnən intiharların xəbərləridir. Nəzərə alsaq ki, ölümle nəticələnməyən intihar cəhdləri də olur. Faciəvi sonluqla bitmədiyi üçün mediaya çıxmır və ictimaiyyətin də həmin intiharlardan xəbəri olmur.

Mütəxəssis vurğuladı ki, intihara cəhd edən, meyilli olan şəxslərlə mütləq şəkildə psixoloji iş, maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirilməli, həmin insanların intihar düşüncələrinin kökündə nələrin dayandığı təhlil olunmalıdır. Şəxsin psixoloji vəziyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində atıla biləcək addımlar düşünülməlidir ki, həmin şəxsin intihar düşüncəsi yenidən aktivləşməsin, yenidən özünəqəsd cəhdləri olmasın.

Media intihar xəbərlərinin yayılmasında diqqətli olmalıdır

Müsahibimiz xatırlatdı ki, media intiharla bağlı xəbərləri tirajlamaqda diqqətli və ehtiyatlı olmalıdır: “Çünki intihar xəbərlərini davamlı və detallı yayımlamaqla intihar cəhd edəcək potensial insanların sayını çoxaltmış oluruq. Bu isə affektiv vəziyyətli və yaxud hər hansı bir psixoloji, emosional gərginliyi olan, stressli şəxslərə seçim yolu kimi intiharı “örnek” göstərir. Bu xəbərlər xüsusən də abiturientlər, yeniyetməlik dövrünü yaşayan şəxslər üçün önəmlidir. Bəzi insanlar bu kimi xəbərləri oxuyurlar və onların beyinlərinin bir küncündə çıxış, al-

ternativ yollarından biri kimi intihar qalır. Hər hansı bir çətin vəziyyətdə də dərhal həmin addımı atırlar. Ona görə də intiharların gəncləşməsinin bir səbəbi belə xəbərlərin detallı şəkildə yayılması, medianın, sosial şəbəkələrin uşaqlar, yeniyetmələr, gənclər üçün kifayət qədər elçatan olmasıdır. Bəzən nəinki intihar xəbəri, hətta intiharın növü, hansı formada həyata keçirilməsi ilə bağlı videogörüntülər yayımlanır. Bu isə həssas dövrdə olan yeniyetmə və gənclər üçün bir növ təqlidedicə xarakter alır. Hətta bunla bağlı psixoloji ədəbiyyatda “verter” effekti var. Həmin effektə görə şəhərdə, icmada, zonada baş verən intiharın xəbər kimi yayılması ona bənzər və təkrarlana ardıcıl intiharların baş verməsinə gətirib çıxarır.”

Mütəxəssis əlavə etdi ki, bu kimi xəbərlərin yayılmasının qarşısını almaq lazımdır. Ata biləcəyimiz ən effektiv addım budur. Bundan başqa, cəmiyyət olaraq insanlar arasında münasibətlərdə diqqətli olmalıyıq. Xüsusən də, gənclər, yeniyetmələr, çarəsiz, ümitsiz qalmış insanlara olan münasibətdə diqqətli olmalıyıq. Həmişə ağılimızın bir köşəsində saxlamalıyıq ki, yanlış münasibət onun intiharı ilə nəticələne bilər. Bunu düşünsək yəqin ki, hər zaman atdığımız addımlarda da, digər insanlara olan münasibətlərimizdə daha diqqətli olarıq. Həmin diqqətimiz isə emosiyalarımızı idarə etməyə, münasibətlərdə qarşı tərəfə daha anlaşıqla yanaşmağımıza köməklik edə bilər.

Depressiyanın ağırlaşmış formalarında yaşamaq istəyi tamamilə itir

Mərkəzi Klinik Xəstəxananın uzman psixiatri Azər Bağirov isə “İki sahil” açıqlamasında bildirdi ki, intiharların kökündə duran əsas amil psixiatrik xəstəliklərdir. Bunlardan ən sıx görünən isə depressiyadır. Depressiyanın irəli, ağırlaşmış formalarında həyat və yaşamaq istəyi tamamilə itdiyi üçün yaşamaq insanlara ağır yük kimi gəlir və daşıya bilmirlər. Nəticədə intihar planları quraraq həyatlarını sonlandırma bilirlər.

A.Bağirov əlavə etdi ki, intiharın digər növü var ki, göz qorxutmaq məqsədi ilə edilir. Bu, daha çox yeniyetməlik yaşlarında, gənclərdə və qadınlarda müşahidə edilir. Kişilərin intiharı daha çox odlu silahlarla və yaxud da ki, öldürücülüğü yüksək vasitələrlə həyata keçirildiyi üçün kişilərdə

intiharın ölümle sonlanma səviyyəsi daha yüksək olur. Amma, qadınlarda intiharlar daha çox anlıq reaktiv yeni, hadisəyə əsəb reaksiyası ilə özünə zərər vermək olur. Bu halda zərərvermənin ciddiyyəti nisbətən aşağı olur, ölümle sonlanmadan müəyyən xəstəxanaya düşmə, mədəsinin yuyulması və s. şəkildə keçə bilər.

Həmsöhbətimizin sözlərinə görə, istər ciddi, istərsə də nisbətən daha yüngül intihar cəhdləri olsun ciddiyyə alınmalı, həmin şəxs mütləq şəkildə psixiatra yönləndirilməlidir. Çünki intihara cəhdin kökündə duran səbəblər müalicə olunmasa, həmin şəxslər intihara cəhdi təkrarlamaq bilər.

Yeniyetmələrdə və gənclərdə intihar cəhd çox vaxt çarəsizlik hissiyatı ilə bağlı olur

Mütəxəssis qeyd etdi ki, intihar yaşının gəncləşməsində bu hadisənin işıqlandırılmasının da rolu var. Yəni, intiharla bağlı olaylar gözəndən qaçmır. Əvvəllər intihar hadisələrindən çox xəbərimiz olmurdu, indi isə məlumatlı oluruq. Yeniyetmələrdə və gənclərdə isə intihar cəhdi çox vaxt çarəsizlik hissiyatı ilə bağlı olur. Məsələn, imtahanandan keçə bilməyən, ali məktəbə qəbul ola bilməyən abiturient bunu dünyanın axırı kimi hiss edirlər. Bundan sonra həmin yeniyetmələr yaşamağın bir mənası yoxmuş kimi məntiqsiz düşüncəyə qapıla bilərlər. Çarəsizlik hissi ilə özünəqəsd etməyə çalışa bilərlər. Yaxud sevgilisini ayrılmış yeniyetmələr, gənclər onsuz həyatın mümkünsüzlüyü düşüncəsinə özlərini yönləndirirlər və intihara baş vururlar. Bu kimi uğursuzluqlar, istədiyi şeyin olmaması gəncləri intihara meyilləndirə bilər. Manipulyasiya məqsədilə intiharda isə yeniyetmələr daha çox ailəni qorxutmaq və daha çox öz tələblərini onlara qəbul etdirmək üçün bu üsuldən istifadə edirlər. Burada artıq xarakter patologiyasından danışılır. Çünki artıq manipulyasiya səbəbi ilə özünə zərər vermək çox asan bir şey deyil. Nəticədə bir yerlərini kəsir, özünə ziyan vurur, incidir. Çox vaxt bu yeniyetmələrdə qolda dərin olmayan kəsik izləri görürük. Artıq ailə də bilir ki, uşağın istədiyi şeyi etmədikdə, onu əsəbləşdirəndə artıq özünə zərər verməyə cəhd edə bilər. Belə olan halda uzunmüddətli xarakter patologiyasına yönəlik müalicə aparılmalı, psixoterapiyalardan istifadə olunmalıdır.

Yaqut Ağashahqızı

- Gələcəkdə hər hansı problemlə qarşılaşmamaq üçün vətəndaşlar tərəfindən sığorta müqaviləsi bağlanan zaman nələrə diqqət edilməlidir?

- Əvvəla sığorta müqaviləsi və sığorta qaydaları diqqətlə oxunmalıdır. Sonra sığortalanan predmet və sığortalı barəsində məlumatların düzgünlüyünə diqqət edilməlidir. Bundan başqa, sığorta risklərinə və sığorta risklərindən istisnalara diqqət edilməli, sığortalanan predmet barəsində sığortaçıya düzgün məlumat təqdim edilməli, sığorta müqaviləsindən irəli gələn hüquq və vəzifələrə diqqətlə yanaşılmalı, müqavilənin sizə aydın olmayan hissələri sığorta mütəxəssisi ilə aydınlaşdırılmalıdır.

- Sığorta şirkəti tərəfindən əmlak sığortası üzrə sığorta ödənişi hansı formada həyata keçirilir və sığorta ödənişi neçə günə verilməlidir?

- Azərbaycan Respublikası Mülki Məcələsinə əsasən əmlak sığortası üzrə faydalanan şəxs sığorta hadisəsinin baş verdiyi zaman əmlakın etibarnaməli idarəçisi olduğu hal istisna olmaqla, zərərin miqdarı barədə tərəflər arasında razılıq əldə edildikdən sonra əmlak sığortası üzrə sığorta ödənişi sığortaçının seçimi əsasında aşağıdakı formaldan hər hansı birində həyata keçirilə bilər:

- zərər məbləğinin pul şəklində faydalanan şəxsə ödənilməsi;

- sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin aradan qaldırılması üçün sığortalıya (sığorta olunana və ya faydalanan şəxsə) göstərilən xidmətlərin və ya satılan əşyaların dəyərinin xidmət göstərənə və ya satıcıya ödənilməsi;

- sığorta predmeti olan, yaxud zərərçəkmiş üçüncü şəxsə məxsus əmlakın təmiri və ya bərpası;

- sığorta müqaviləsində nəzərdə tutularsa, həmin müqavilədə müəyyən edilən şərtlər əsasında sığorta predmeti olan əmlakın dəyişdirilməsi.

Əgər əmlak sığortası üzrə faydalanan şəxs sığorta hadisəsinin baş verdiyi zaman əmlakın etibarnamə əsasında idarə edən şəxs olmuşdursa, sığorta ödənişinin sığorta predmeti olan, yaxud zərərçəkmiş üçüncü şəxsə məxsus əmlakın təmiri və ya bərpası və sığorta müqaviləsində nəzərdə tutularsa, həmin müqavilədə müəyyən edilən şərtlər əsasında sığorta predmeti olan əmlakın dəyişdirilməsi formaları tətbiq edilir. Sığorta ödənişinin digər formaları əmlakın etibarnaməli idarəçisi olan faydalanan şəxs tərəfindən zərərin aradan qaldırılmasının nəticələri sığortaçıya təqdim olunduğu halda tətbiq edilir.

Beləliklə, sığorta hadisəsi nəticəsində zərər dəymiş əmlakın təmiri və ya bərpası, yaxud da zərərin əvəzinin pul şəklində ödənilməsi barədə qərar sığortaçı tərəfindən qəbul edilir.

Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qayda əsasən ödənişin verilməsi üçün tələb olunan sənədlərdən sonuncusunun sığortaçıya təqdim edildiyi və (və ya) alındığı tarixdən 7 iş günündən gec olmayaraq sığortaçı sığorta ödənişini verməli, müvafiq hallarda zərərin qiymətləndirilməsi, əmlakın təmiri, bərpası və ya yenisi ilə əvəz edilməsi üçün yazılı qaydada təsdiqlənən tədbir görməli, yaxud sığortalıya, sığorta olunana və ya faydalanan şəxsə sığorta ödənişinin verilməsindən imtina haqqında yazılı şəkildə əsaslandırılmış bildiriş verməlidir.

- Dəymiş zərərlə bağlı sığortaçının təklif etdiyi məbləğlə tərəflər arasında razılıq əldə olunmadıqda mübahisə necə tənzimlənir?

- Zərərin sığortaçı tərəfindən müəyyən edilmiş həcmi barədə tərəflər arasında razılıq əldə edilmədikdə, zərərin miqdarının qiymətləndirilməsi tərəflərin qarşılıqlı razılığı ilə Mərkəzi Bankın müəyyən etdiyi reyestrdən seçilmiş müstəqil ekspert tərəfindən aparılır. "Sığorta fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 95.3-cü

Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman nələrə diqqət edilməlidir?

Azərbaycan Mərkəzi Bankının İstehlakçılarla iş departamentinin Maliyyə xidmətləri istehlakçılarının hüquqlarının müdafiəsi şöbəsinin rəisi Murad Məmmədovun SİA-ya müsahibəsi

maddəsinə müvafiq olaraq sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslərin və müstəqil ekspertlərin reyestri Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən aparılır. Bununla əlaqədar <https://www.cbar.az/page-207/legal-entities-engaged-in-ancillary-insurance-and-independent-experts> linkinə keçid etməklə Mərkəzi Bankın rəsmi saytına daxil olaraq hər hansı bir ekspertin bu reyestrə daxil olub-olmamasını müəyyən etmək mümkündür.

Müstəqil ekspert tərəfindən müəyyən edilmiş zərər məbləği ilə bağlı razılıq əldə olunmadıqda qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məhkəməyə müraciət edilə bilər.

- Vətəndaşlar Mərkəzi Banka hansı üsullarla müraciətlərini ünvanlaya bilərlər?

- Vətəndaşlar Mərkəzi Banka və ya onun vəzifəli şəxsinə şəxsən və ya qanuni nümayəndə vasitəsilə fərdi və ya kollektiv formada yazılı qaydada, qəbula yazılmaqla və telefon vasitəsilə müraciət edə bilərlər. Yazılı müraciətlərə Mərkəzi Bankın inzibati binalarının yerləşdiyi Bakı şəhəri, R.Behbudov küçəsi 90 və Bakı şəhəri, Bülbül prospekti 27 ünvanlarına poçt vasitəsilə kağız daşıyıcıda məktub ünvanlamaqla və elektron məktubla edilən müraciətlər aid edilir. Elektron müraciətlər vətəndaşlar tərəfindən Mərkəzi Bankın rəsmi internet saytına daxil olmaqla "Elektron müraciətlər sistemi" vasitəsilə təklif, ərizə və şikayətlər göndərilərək edilir. Mərkəzi Banka ünvanlanmış elektron müraciətin icrası barədə bildirişlər müraciət edən şəxsin qeyd etdiyi elektron poçtuna avtomatik qaydada göndərilir.

Mərkəzi Banka müraciət edilməsinin üsullarından biri də vətəndaşların Mərkəzi Bankın rəhbər şəxsləri və müvafiq struktur bölməsinin əməkdaşı tərəfindən qəbuludur. Mərkəzi Bankda vətəndaşların qəbulu üsullarından biri olan videoqəbul "Skype" proqramı vasitəsilə həyata keçirilir. Videoqəbulda iştirak etmək istəyən istehlakçılar Mərkəzi Banka rəsmi qaydada məktub ünvanlamaqla, Mərkəzi Bankın qaynar xəttinə zəng etməklə və "Whatsapp" nömrəsinə mesaj yazmaqla məlumat verə bilərlər.

Vətəndaşlar paralel olaraq telefon vasitəsilə də Mərkəzi Banka müraciətlərini ünvanlaya bilərlər. Bunun üçün vətəndaşlar Mərkəzi Bankın (+994 12) 966 Qaynar xətti və (+994 12) 493 50 58 şəhər nömrəsi ilə əlaqə saxlayaraq təklif, şikayət və sorğuları ni şifahi şəkildə ünvanlaya bilərlər.

- Sığorta sektoru üzrə Mərkəzi Bank tərəfindən istehlakçılarının hüquqlarının qorunması ilə əlaqədar əlavə hansı addımlar atılmışdır?

- Müraciətlərin araşdırılması zamanı hüquq pozuntusu aşkarlandığı hallarda sığorta şirkətlərinə pozulmuş hüquqların bərpası məqsədi ilə icrası məcburi göstərişlər verilir. Müraciətlərin tənzimlənməsi zamanı normalar arasında ziddiyyət olduqda, hüquq boşluğuna rast gəldikdə sığorta sahəsində mövcud qanunvericiliyə dəyişiklik edilməsi ilə bağlı təkliflərə çıxış edilir.

İstehlakçıların maliyyə xidmətləri sahəsində qarşılaşdığı suallar və problemlər barəsində məlumat əldə etməsi, sorğu və şikayətlərini bildirməsi üçün əlçatanlığın təmin edilməsi məqsədi ilə respublika ərazisində fəaliyyət göstərən sığorta şirkətlərinə vətəndaşlarla rəsmiləşdirilmiş müqavilələrdə Mərkəzi Bankın "966" qaynar xəttinin qeyd olunması və həmin təşkilatlara onların inzibati binalarında (filial, nümayəndəliklər) "966" qaynar xətti barəsində vətəndaşların diqqətini cəlb edən yerlərdə məlumat lövhə-

sinin yerləşdirilməsinə dair tədbirlər həyata keçirilmiş və icrasına dair monitoring aparılmışdır. Monitoring nəticəsində "966" qaynar xətti barəsində məlumatın sığorta şirkətləri ilə vətəndaşlar arasında rəsmiləşdirilmiş müqavilələrdə qeyd olunması təmin edilmiş və müvafiq qeydiyyata aparılması təsdiqini tapmışdır.

Bundan əlavə Mərkəzi Bankın rəsmi saytında Maliyyə xidmətləri istehlakçılarının və investorların hüquqlarının müdafiəsinə aid bölmədə "Ön çox verilən suallar-cavablar" yarım bölməsində sığorta sektoru ilə bağlı çox verilən suallar cavablandırılmışdır. Müraciətlərin təhlili zamanı qarşılaşdığımız aktual məsələlərə dair maarifləndirici videoçarxlar hazırlanmışdır.

Qeyd olunanlarla yanaşı mövcud problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində sığorta şirkətləri ilə görüşlər təşkil olunur və müzakirələr aparılır.

“Nar” ADAMUN Gənclər Forumunun keçirilməsinə dəstək oldu

Gənclərin bilik və bacarıqlarının artırılmasına xüsusi önəm verən "Nar" ADA BMT Modeli Klubunun (ADAMUN) təşkilatçılığı ilə keçirilən Gənclər Forumuna dəstək oldu. Forumun məqsədi gənclərin üzləşdikləri problemlərin mütəxəssislər tərəfindən işıqlandırılması, gənclərlə birlikdə müzakirə və təhlilinin həyata keçirilməsi, eləcə də gənclərin bu problemləri həll etməyə yönəlmiş təkliflərinin irəli sürülməsində birbaşa iştirakının təmin olunmasıdır.

Qeyd edək ki, 3 gün davam edən forumda gənclər komandalara bölünərək, müxtəlif layihə ideyaları üzərində araşdırma və müzakirə apardı, layihə təkliflərini hazırladı və təqdimatını etdilər. Təqdimatların sonunda ən yüksək nəticə göstərmiş 3 layihə və müəllif komandalar mükafatlandırıldı.

Qeyd edək ki, ADA BMT Modeli klubu (ADAMUN) 2012-ci ildən fəaliyyət göstərir və ölkə daxilində minlərlə gəncin inkişafına töhfə verib.

"Azerfon" şirkəti ("Nar" ticarət nişanı) 21 mart 2007-ci ildə fəaliyyətə başlayaraq qısa bir müddətdə Azərbaycanda telekommunikasiya və mobil rabitə sahəsinin aparıcı şirkətlərindən birinə çevrilib. "Nar" ticarət nişanı Azərbaycanın zəngin mədəni və tarixi irsinin çağdaş həyatla bağlılığını rəmzi olaraq seçilib. "Nar" ölkədə ilk dəfə olaraq 3G texnologiyasını təqdim edib və geniş 4G şəbəkəsini abunəçilərinin istifadəsinə verib. "Nar" şəbəkəsi hazırda ölkə ərazisinin 91%-ni əhatə edir və 8780-dən artıq baza stansiyası ilə 2,3 milyondan çox abunəçiyə yüksəkkeyfiyyətli xidmət göstərir.

Əlcəzair portalı QHT təmsilçilərinin Şuşaya səfərindən yazıb

mərkəzi meydanında Azərbaycanın mədəniyyətinin tanınmış simaları Natəvan, Bülbül və Üzeyir Hacıbəylinin güllələnmiş heykəllərini ziyarət ediblər. Nümayəndə heyəti, həmçinin ermənilər tərəfindən 30 ilə yaxın müddət ərzində vəhşiliklə dağıdılmış digər mədəni abidələr, inzibati və yaşayış binalarına baxıb, aparılan təmir-bərpa işləri ilə yaxından tanış olublar.

Əlcəzairin "Əl Hərir" portalında Azərbaycanda fəaliyyət göstərən qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələrinin Şuşaya səfəri haqqında AZƏRTAC-ın xəbəri yayımlanıb.

Xəbərdə ərəbdilli oxucuların diqqətinə çatdırılıb ki, Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyi tərəfindən təşkil olunan səfərdə 160-dan çox QHT təmsilçisi iştirak edib. Onlar şəhərdəki Yuxarı və Aşağı Gövhərağa məscidlərində olub, Şuşanın

Siyasətşünas alim siyasi məsuliyyətin və siyasi peşəkarlığın elmi əsasları haqqında yazır

Siyasət praktiki və nəzəri baxımdan cəmiyyətin ictimai düşüncə tərzinin bilavasitə ayrılmaz hissəsi kimi çox qədim tarixə malikdir. Ancaq bu fəaliyyət bütövlükdə cəmiyyətə, ictimai həyata verdiyi töhfəyə görə dəyərləndirilir. Onun reallaşmasında rola sahib olan insan müdrikliyin və əqli təfəkkürün gücünə malik deyilsə o əslində cəmiyyətə zərərli olduğu qəddər də təhlükəlidir. Çünki siyasət idarəetmə sənəti kimi cəmiyyətin inamına, etimadına əsaslanan böyük insan kütləsinin tale məsələsinə öhdəsinə götürür. Siyasət müdriklik sənəti kimi eqoizmdən, avantüradan tamamilə uzaq olub cəmiyyətin arzu və düşüncələrinə cavab verən hədəflərin idarəetmə ilə vahid harmoniyasını yaratmalıdır. Təəssüflər olsun ki, belə dərin məsuliyyəti dərk etmədən bir sıra həvəskarlar bu peşə üçün can atırlar yaxud cəmiyyətdə manipulyasiya və ücüz nüfuz qazanmaq uğrunda sanki marafon yürüşü arzusuna düşürlər. Belə təfəkkür tərzində həttə deyərdim ki, insanları, cəmiyyətləri, geniş miqyasda isə bəşəriyyəti ağır duruma salır, çox vaxt xalqlar və millətlər üçün böhran və fəlakətləri artıran ciddi amilə çevrilir.

Acınacaqlıdır ki, hələ də belə halları bəşəriyyətin taleyi ilə oynayan qüvvələrin fəaliyyətində açıqca görmək mümkündür. Zənimizcə, ölkələrin milli təhlükəsizliyinə olan təhdidlər və həlli cətin vəziyyətə düşmüş əksər qlobal problemlər belə zərərli fəaliyyətin nəticəsidir. Demək tamamilə yerinə düşür ki, İlham Əliyev xarizmatik lider kimi dünya miqyasında yeni siyasətçi obrazına malik olmaqla, müdriklik termininin müasir siyasətdə mənasını dolğunlaşdırıb və naşı siyasətçiliyin müəlliflərinin düşüncələrini demək olar ki, darmadağın edib. Məsələn, siyasətdə özünəməxsus xarizması ilə seçilən İlham Əliyev bəşəri əhəmiyyətli problemləri şərh edərək demişdir ki, dünyada insan haqlarına olan münasibət, işğalçılıq, seperatizm, ayrışdırıcılıq, ikili standartlar bəşəriyyətin təhlükəsizliyinə təhiddir. Yaxud insan təfəkküründə formalaşmağa məhkum olan, lakin yadlaşma prosesinə məruz qalan mədəniyyət, tolerantlıq ənənələrinin bərkəlməsi bəşəriyyətdə birgəyaşayış, sülh və əməkdaşlıq üçün alternativsiz yoldur. Azərbaycan bu sahədə örnek olan addımlarını və onların nəticələrini də praktiki baxımdan nümunə olaraq göstərdi. Ancaq "geosiyasi realizm" doktrinasını rəhbər tutan böhranlar yaratmaq ənənəsindən, vərdişindən uzaqlaşma bilməyən bəzi siyasi oligarxlar bunu dərk etmədilər və hələ də dərk etmək istəmirlər. Qərribə burasındadır ki, bir çox müasir siyasi nəzəriyyəçilərin bu doktrinaya obyektiv münasibətinin olmaması əksinə məsələn ABŞ-in beynəlxalq siyasətini müəyyənləşdirən, Nobel mükafatı laureatı (1973) Henri Kissinçerin təmsalında müdafiə edilmə tendensiyası biz tədqiqatçılarda ikrah hissi doğurmaya bilməz. Fikrimizcə, bu kimi nəzəriyyəçilərin təfəkküründə yaranan stereotiplər və ənənəvi Qərb yanaşması tarixi təkamülün hazırkı mərhələsində Azərbaycanın konseptual siyasi iradəsinin gücü ilə siyasi nəzəriyyəçilərə yenidən düşünməyin zəruri olduğunu anlatmış oldu. Azərbaycanın yaratdığı realitətin hazırkı dünya nizamında sabitlik və inkişaf üçün real və analoqsuz model olduğunu kim inkar edə bilər?

Əslində Prezident İlham Əliyevin post-müharibə dövründə Azərbaycanın iradəsini ifadə edən yeni realitətlərin beynəlxalq aləm üçün əhəmiyyətini şərh edən nəzəri praktiki baxışlar sistemi məsələdə əlavə suala yer qoymamışdır. Çünki, Prezident İlham Əliyevin regional və global siyasətin prinsiplərinə baxışlar sistemi bütövlükdə beynəlxalq hüququn ədalətlik paradigmasının mərkəzində özünə yer tutur. O, 2021-ci il martın 14-də İsveçin xarici işlər naziri, ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri xanım Ann Lindenin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edərkən demişdir: "Mən artıq açıq şəkildə demişəm ki, biz öz vəzifəmizi tamamlamı-

Siyasət və siyasi məsuliyyət: Günümüzün aktual problemi kimi

şıq. Əraziləri azad etmişik, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini və ATƏT-in qərarlarını icra etmişik. Beləliklə, indi biz diqqəti gələcəyə cəmləşdirməliyik". Daha əvvəl nəzər salsaq görərik ki, Prezident İlham Əliyev 15 fevral

2020-ci il tarixdə Münxen Təhlükəsizliyi Konfransı cərcivəsində Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı panel müzakirənin keçirilməsi zamanı tarixi ədalətsizliklərin nəticələrinə və real həqiqətlərin beynəlxalq aləmə sübut olunması istiqamətində çox mühüm mənbələri gündəmə gətirməklə Azərbaycanın yeni realitətlərə dair mövqeyini ortaya qoymuşdur. Yaxud 28 oktyabr 2020-ci ildə Rusiyanın "İnterfaks" agentliyinə verdiyi müsahibədə regionda dözülməz vəziyyətə gətirib çıxaran ikili standartların Azərbaycanın iradəsi ilə qarşısının alınmasına yönələn qətiyyəti ifadə etdi.

Həmin müsahibədə həm də siyasi məsuliyyətin bu gün dünyada çox böyük qlobal əhəmiyyət kəsb etdiyini şərh edərək demişdir: "Artıq 17 ildir ki, mən bu barədə danışram, vasitəçilər də bunu bilirlər. ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri mənim mövqeyimi bilirlər. Bu illər ərzində mən neçə həmsədrin dəyişdiyini, həmsədr qışımında neçə diplomatın dəyişdiyini artıq xatırlamıram. Lakin onlar hamısı təsdiq edə bilər, mən həmişə demişəm ki, Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda tanınmış ərazilərində heç vaxt heç bir referendum olmayacaq. Üstəlik, əgər bəzi prinsiplərinə nəzər salsaq, orada da referendum sözü yoxdur. Orada iradə ifadəsi ilə bağlı, təyini-müqəddərat ilə bağlı müəyyən ifadələr var. Lakin biz həmişə demişik ki, bəli, təyini-müqəddərat beynəlxalq hüququn mühüm prinsipidir, ancaq o, ölkənin ərazi bütövlüyünü poza bilməz. İkincisi, ölkənin ərazi bütövlüyü həmin ölkənin razılığı olmadan dəyişdirilə bilməz. Ona görə də indiki halda bir müsahibəmdə dediyim sözlər mənim mövqeyimi tamamilə əks etdirir, bu, sirs deyil. Təbii ki, mən indi də eyni mövqedəyəm, biz Azərbaycan ərazisində ikinci erməni dövləti yaradılmasına imkan verməyəcəyik. Əgər kimse ermənilər üçün ikinci dövlət yaratmaq istəyirsə, qoy, öz ərazisinin bir hissəsində yaratsın". Azərbaycan Prezidentinin məsələyə ədalətli yanaşmalarının nəticəsi isə onu sübut etdi ki, siyasət meydanında tənəzzülə səbəb olan hər bir əmələ görə real tarixi faktların gündəmə gəlməsi və bu nəqativ hallara görə cavab verilməsi qaçılmazdır. Buna görə də İlham Əliyevin siyasi iradəsində və müdrikliyində təsdiqini tapmış baxışlar sistemi siyasət elmində ayrıca bir istiqamət olaraq öyrənilməlidir.

Bu gün bir çox siyasi nəzəriyyəçilər beynəlxalq münasibətlər sisteminin yenidən qurulması zərurətinin olduğunu iddia edir. Bu fikirlərə səbəb təbii ki, dünyadakı qlobal problemlərin ifrat dərəcəyə çatması və onun qarşısının alınma bilməməsidir. Realitətdə hazırda bəşəriyyət buna daha yaxındır. Lakin ən vacib məsələ odur ki, yeni sistemin rekonstruksiyası, onun məzmun və mahiyyəti geosiyasi güclərin indiki vəziyyətində nə dərəcədə daha yaxşısını ifadə edəcəyinə əminlik yoxdur. Axi beynəlxalq münasibətlərin və hüququn gücü siyasi oligarxlarla mübarizədə mövcud qlobal problemləri həll etməyib, əksinə ziddiyyətləri daha da dərinləşdirib. Açıqca görünən odur ki, Azərbaycan və Türkiyənin bugünkü geosiyasi tarazlıq siyasəti yeni dünya nizamı üçün analoq olmayan real konsepsiyadır. Çünki Qərb müəlliflərinin təmsalında mərhum Zbiqnev Bjezinski "Amerika milli maraqlarının prioritetliyi" nə rəğmən iddia etdiyi və "Böyük şahmat taxtası" (1997) kitabında Amerikanın başçılığı və onun geostrateji imperativləri! kimi yanaş-

Sənan Həsənov
Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

mada etdiyi işarələr əslində yeni realitətləri düşünərək bizdən daha çevik manevrlər və məsuliyyət tələb edir. Yeni ümumi sülh, sabitliyin təmin edilməsinə nail olmaq, səfəltin və vandalizmin qurbanına çevrilməkdən insanları necə xilas etmək kimi zəruri çağırışlara bu müəlliflərin fikirləri nə dərəcədə yaxındır?. Tarixi təcrübədən irəli gələn nəticələr hələ çox sualları cavabsız qoymuşdur. Belə olan halda tarixi təkamülün indiki vəziyyəti Azərbaycanın etdiyi çağırışlara mürciəti yenidən gündəmə gətirir. Azərbaycanın Vətən müharibəsinin prioritetləri, siyasi liderin iradəsi, xalq-lider birliyinin müharibədən doğan sülh siyasətinin beynəlxalq siyasi oligarxlara anladığı fəlsəfənin mahiyyətinə varmaq isə qaçılmazdır. Çünki Azərbaycanın dünyada bu kimi hallara son qoyulması naminə apardıqı mübarizə sabitliyin qarantı üçün yeni realitətdir. Halbuki ayrı-ayrı aparıcı dövlətlərin mövcud lobbi və maliyyə oligarxları uzun illərdir ki, münaqişələrin dondurulmasından qazanc götürüb, milyonlarla günahsız insanlar isə səfil, qaçqın həyatı yaşayırlar. Azərbaycan və Türkiyə faktiki olaraq belə qeyri-insani ənənənin darmadağın edilməsini göstərmədimi? Əlbəttə indi düşünmək lazımdır ki, belə qlobal şəbəkənin dağıdılması nə qədər dərin düşüncələrin, möhkəm iradənin və böyük risklərin sayəsində mümkün olub. Axi daxili və xarici amillərin təsir imkanlarından istifadə edərək Azərbaycan dövlətçiliyini dağıtmaq planı bir sıra beynəlxalq gücləri həmişə düşündürüb. Onların iradəsinə sındırmaq nə qədər asan ola bilərdi?..

Daxili siyasət milli maraqların ifadəcisidir

Daha vacib məsələ bütün bu təhlükəli tendensiyaları zərərsizləşdirmək üçün aparılan daxili siyasətin legitimliyini, onun ideoloji və milli hədəflərinin düzgün dərkidir. Azərbaycanın sülh strategiyasından irəli gələn Vətən müharibəsi bir tərəfdən xalqın qəhrəmanlıq əzmini, onun mübarizliyini göstərdisə o biri tərəfdən milli maraqlarımızın ifadəsini həyata keçirən siyasətin xalq tərəfindən layiqli qiymətini aldığını sübut etdi. Azərbaycan tarixinin bu mərhələsi ardıcıl islahatlarda hədəflərə tam nail olma dövrü kimi ona görə şərtlənməlidir ki, daxili siyasət sosial sferanın bütün tələblərini effektiv şəkildə təmin edə bilmişdir. Bu vətəncilik anlayışında vahid milli ideologiyadan doğan milli özünüdərk prosesinin şüurlu şəkildə tam dərkinə nail olmağın nəticəsidir. Bu isə cəmiyyətin sabitliyinə hədəflənmiş uğurlu islahatların ideoloji baxımdan milli effektivliyinin nəticəsində mümkün ola bilən prosesdir. Təcrübə göstərir ki, milli özünüdərkən ən mühüm elementi kimi yaradılan milli ideologiyanın xalqın milli potensialı ilə vəhdətini daxili siyasətin legitimliyindən kənarda təsəvvür etmək mümkün deyildir. Vətən müharibəsi xalqımızın milli ideologiyaya əsaslanan milli gücünün ifadəsini ümumxalq iradəsinin ayrılmaz hissəsi olduğunda göstərdi. Bu yalnız daxili siyasətin möhkəm sosial bazasının göstəricisi idi.

Siyasətdə qeyri-

peşəkarlıq uğursuzluğa məhkumdur

Dünyaya nəzərən mövcud siyasi situasiyanın təhlili göstərir ki, İlham Əliyevin ölkədə çevik idarəetmə və pragmatik siyasi sistemin qurulmasındakı fəaliyyəti öz legitimliyini artıq təsdiq edib. Cəmiyyətdə proseslərə yanaşmalar müxtəlif ola bilər, lakin bu siyasətdə milli maraqların və hədəflərin qeyri-peşəkarlığına dair söylənen hər hansı fikirlər absurddur və hec bir əsası yoxdur. Azərbaycan siyasi səhnəsində az-cox bu proseslərdən anlaşıqlı olan şəxs dərk edir ki, "ağı qara görmək" əqidəsində yaşayan fikirlərin fikirlərini cəmiyyətin qəbul etməsi mümkün deyil. Çünki onların qiymətini tarix verib və belə fikirlər öz dövrünü başa vurub. Odur ki, siyasət hər kəsin peşəsi ola bilməz. O, fitri istedadın, idarəetməyə dair xüsusi biliklərin bir arada birləşdiyi müdriklik sənətidir. Cəmiyyətin inkişafı naminə sağlam düşüncə və ani qərar qəbul etmə, insanları bu məramla öz ardınca apara bilmək məharəti bu sənətin əsas kateqoriyasıdır. Yalnız peşəkarlar onu insanlara sevdire bilər, nadan oyunbazlar isə ona "yaxınlaşmaqla" öz mahiyyətini üzə çıxarırlar. Deməli, siyasət həm də cəmiyyətin idarə edilməsində rola malik olan fərdlərin və şəxsiyyətlərin qiymətini vermək üçün mühüm ölçü vahididir, həyat məktəbidir. Burada özünü ləkləyənlərin gəriyə döndüşü yoxdur. Bu gün siyasətlə məşğul olmaq istəyən, lakin öz yerini burada tapma bilməyən bəzi "siyasətçilər" ədiblərimizin nadan məlunlara tuşladığı gülünc hədəfləri xatırladır. Azərbaycan siyasi səhnəsində belə vasitələrlə reputasiya qazanmağa yönəlmiş insanları uzaqlaşmağa çağırıram. Çünki təcrübə göstərir ki, belə fəaliyyət siyasi naşılıqdan doğan avantüradan başqa bir şey deyil.

"Rusiya sülhməramlıları BMT tərəfindən təsdiq olunmayıb" - DEPUTAT AÇIQLADI

"Azərbaycan artıq erməni təxribatlarına qarşı müəyyən tədbirlər görüb. Azərbaycan artıq Gorus, Qafan yolunda çevik polis alayı postunu qurub. İrandan gələn maşınları yoxlayır, daha sonra onları seperatçıların olduğu ərazilərə yollayır". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında deputat Razi Nurullayev deyib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan bundan öncə də daha qətiyyətli tədbirlər görə bilərdi. Çünki ermənilərlə yumşaq davrandıqca, güzəştlərə getdikcə onlar daha çox güzəşt istəyir. Onlar hesab edir ki, belə də olmalıdır. Nəyə görə Azərbaycan özünün suveren ərazisində qorxa-qorxa, çəkine-çəkine iş görməlidir. Sülhməramlı olmur, kim olur-olsun. Sülhməramlıların orada olmaları orada yaşayan ermənilərlə Azərbaycanlılar arasında münaqişə yaşanmaması üçündür. Razi Nurullayev bu haqda fikirlərini belə izah edib: "Onlar özlərini həmin ərazilərin sahibi kimi aparmamalıdır. Rusiya sülhməramlıları BMT tərəfindən təsdiq olunmayıb. Bunlar Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan arasında imzalanmış müqaviləyə əsaslanaraq sülhməramlı missiya daşıyır. 10 noyabr müqaviləsində hər məsələ öz əksini tapıb. Amma sülhməramlılar buna əməl etmirlər. Mənə elə gəlir ki, Azərbaycan bundan sonrakı mərhələdə Laçın dəhlizini bir həftəlik və ya on günlük ta ki ermənilərin ağı başına gələndə qədər və sülhməramlılar da dərsləri alana qədər bağlamalıdır. Azərbaycan öz suveren ərazilərində istənilən addımı ata bilər. Bu gün 10 noyabr müqaviləsini Ermənistan və Rusiya kobud şəkildə pozursaq, qoy bir dəfə də Azərbaycan lap kobud şəkildə pozsun. Bundan qorxmaq-çəkinmək lazım deyil. Ümid edirəm ki, bundan sonrakı mərhələdə Azərbaycan tərəfinin mövqeyi daha qətiyyətli olacaq. Cəmiyyət də bunu gözləyir və dəstəkləyir. Bu məsələdə iqtidarı-müxalifətli hər kəs də Prezidentin yanındadır. Bütün bunlara görə, düşünürəm ki, bundan sonra daha qətiyyətli addımlar atılmalı olacaq.

Turqay Musayev

Bir cinayətkarın mitinq həyasızlığı...

Eynulla Fətullayev: “Əli Kərimli müxalifət düşərgəsinin tülküsidür”

Bir “siyasətçi”nin ki tərcümeyi-halında bu qədər qara ləkələr olsun, onun yenidən mitinq iddiasına düşməsinə ancaq həyasızlıq adlandırmamaq olar. Bunu müxalif düşərgədə baş verən hadisələr də bir daha sübut edir. Belə ki, özünü “müxalifətin lideri” kimi təqdim edən və cinayətlər içində çapalayan Əli Kərimli yenidən sosial şəbəkələrdən “çıxış yolu mitinqdir” deməsi həyasızlıqdan başqa bir şey deyil. Ancaq Əli Kərimli kimilər bilməlidirlər ki, Vətənin halal çörəyinə kəm baxıb, özgeyin yalı ilə bəslənənləri tarix heç vaxt bağışlamır. Bu yerdə jurnalist Eynulla Fətullayevin dediyi söz lap yerində deyilib: “Əli Kərimli müxalifət düşərgəsinin tülküsidür. Bütün tülkü və xəyanətkar siyasəti ilə”.

Bu gün bu tülkü siyasətçi, cinayətkar Ə.Kərimli ilə bağlı xarici qüvvələrin göndərdiyi maliyyə ilə ölkədə təxribatlar törətmək istəyi faktları sübuta yetirildiyi bir halda utanmadan mitinq iddiasına düşməsi bir daha AXCP sədrinin erməniliyini və tülküliyünü təsdiqləyir: “AXCP sədri heç vaxt adam olmayıb, olmayacaq da. Cinayətkar, əxlaqsız, erməni nökrəri Əli Kərimlinin “bəlkə də qaytarıldı” xülyası bir daha baş tutmaya cavq. Bunu bilə-bilə mitinqdən başqa siyasi mübarizə üsulu tanımır. Bir dəne sözləri var ki, hakimiyyətə gələk. O da heç vaxt olmayacaq”. Və Azərbaycanın bu uğurlardan qısqanclıq hissi keçirən, hətta alışıb - yanan Əli Kərimli kimi əxlaqsız və satqınlar antiazərbaycan qüvvələrin əlində alətə çevrilərək onların çirkli pulları hesabına ölkə daxilində qarşıdurma, hakimiyyətlə xalq arasında süni narazılıqlar yaratmağa cəhd edir, ikrah doğuran vasitələrlə respublikamızın getdikcə artan reytinqinə xələl gətirmək istəyirlər. Təbii ki, belə xəyanətkarlar öz məkrli niyyətlərinə nail ola bilmirlər. Çünki xalq, xüsusilə gənc nəsil ölkəmizdə demokratik proseslərin inkişafını yüksək dəyərləndirir və bu şəraitə yaranan, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdəki mövqelərini getdikcə möhkəmləndirən Azərbaycan dövlət başçısının siyasi xəttini dəstəklədiklərini bəyan edirlər. Milli maraqlardan millilikdən uzaq olan xəyanətkar qüvvələrin çağırışlarına isə məhəl qoyan yoxdur. Çünki artıq müxalifətin, eyni zamanda Əli Kərimlinin iç üzü, xəbis niyyətləri və ermənipərəst qüvvələrin çaldığı havaya oynaması hamıya məlumdur və bu cəhdləri iflasa uğrayır. Çünki xalq, yetişən gənc nəsil milli maraqlardan, millilikdən uzaq olan müxalifətə bir-dəfəlik “yox” deyib.

Əli Kərimli, döyüşçülər satqınları sevməzlər!

Ən əsası isə, satqın Əli Kərimli indi də həyasızcasına sosial şəbəkələrdə Qarabağ müharibəsi əlilləri və şəhid ailələri adından istifadə edib

siyasi divident qazanmağa çalışmaq istəyir. Ancaq belə bir söz də var: “Sən saydığını say, gör fələk nə sayır”. Belə ki, Qarabağ müharibəsi əlilləri üzərindən antitəbliğata cəhd edən AXCP sədri böyük təpkillərlə qarşılanıb və tülkü “siyasətçinin” planlarını alt-üst olub. Belə ki, Əli Kərimli Qarabağ müharibəsi əlilləri, şəhid ailələri və veteranları adından istifadə edərək guya ki, bu kateqoriyadan olan insanlara cəmiyyətimizdə biganə münasibət olduğunu bildirir. Lakin hər zamankı kimi, bu dəfə də sosial şəbəkə istifadəçiləri, xüsusilə gənclər Əli Kərimliyə və onun trollarına sözlərini dedilər və antitəbliğat kampaniyasını iflasa uğrtdılar.

Gənclərdən “Əli Kərimli kimi satqınların cavabı verilməlidir” çağırışı

Ramil Vəlibəyov adlı sosial şəbəkə istifadəçisi status paylaşaraq yazıb ki, Qarabağ müharibəsi xalqımızın ən ağır ləkəsidir. Bu müharibədə şəhid olan, yaralanan, əlil qalan insanlar isə qururumuz, cəmiyyətimizin həssas üzvləridir. Hansısa toplantıda, yaxud məclisdə içəri bu kateqoriyadan olan insan daxil olarsa qeyri-ixtiyari gənclər və digərləri ayağa qalxırlar, onlara yer verirlər. Çünki bu, Azərbaycan xalqının mənəvi-əxlaqi keyfiyyətlərindən irəli gələn məsələdir: “Lakin çox təəssüflər olsun ki, bu gün bəzi antimilliləşmə, radikal müxalifət nümayəndələri, xüsusilə də AXCP sədri Əli Kərimli bu kateqoriyadan olan insanların problemlərini öz maraqlarına uyğun şəkildə qabartmaqla, siyasiləşdirməklə həm ictimaiyyət arasında çaşqınlıq yaratmağa, həm bu kateqoriyadan olan insanlarla dövlət arasındakı münasibətlərə kölgə salmağa, həm də sositumda Qarabağ müharibəsi ilə bağlı fikirlərə mənfi psixoloji nöqtəyi-nəzərdən qiymətin verilməsinə cəhd göstərir. Düşünürəm ki, bundan sonra heç kəs susmamalıdır. Nəinki gənclər, hətta Qarabağ müharibəsi əlilləri, şəhid ailələri susmamalı, Əli Kərimli kimi satqınların cavabını verməlidir ki, bir daha o bu kateqoriyadan olan insanların heysiyyətinə toxunmasın, onların adından istifadə etməsin”.

Bu statusun paylaşımından sonra

münasibətini ortaya qoyan digər gənclər Əli Kərimlinin antitəbliğat kampaniyasını pislədilər. Məsələn, Sevinc Abdullayeva qeyd edib ki, Qarabağ müharibəsi əlillərinin, şəhid ailələrinin adından danışmaq Əli Kərimliyə düşmür: “Çünki bu satqının təmsil olduğu hakimiyyətin sayəsində ermənilər torpaqlarımızı işğal etdilər, Qarabağ boyda dərdi bizim üçün yaratdılar. Ar olsun...”. Azər Rəşidova adlı istifadəçi yazıb ki, bu antimilliləşmə üçün Vətən, dövlət və xalq anlayışı yoxdur: “Onun üçün əsas xaricdən gələn qrantlar və ölkəmizdə qarışıqlığın yaradılmasıdır. Sənin nə işin var Qarabağ müharibəsi əlilləri və şəhid ailələri ilə? Onsuz da bu ölkəyə çox zərər vurmuşan”.

Ayan Cəfərova adlı sosial şəbəkə istifadəçisi də maraqlı fikirle çıxış edib: “1992-ci ildə Qarabağda müharibə gedərkən Əli Kərimli kimilər silahlı adamlarını, zirehli hərbi maşınlarını Bakıda Ali Sovetin binasını tutmağa yönləndirmişdi. Tarixi yaddaşımız yerindədir, ey satqınlar. Gənclərimiz Vətəni qoruyarkən siz Bakıda kreslo üstündə “döyüşürdünüz”. “Əli Kərimlinin bu təbəqədən olan insanların adını anmağa belə haqqı yoxdur” - deyən Lamiyə Rövşənqızı qeyd edib ki, dövlətimiz hər bir vətəndaşının arxasındadır. Bu günədek müharibə adamlarına hansı qayğı göstərilərsə, bundan sonra da o qayğı göstəriləcək. Əlbəttə ki, davam edən müzakirəyə müharibə iştirakçıları, veteranları, əlilləri və şəhid ailələri də öz münasibətlərini bildiriblər.

Bir sözlə, cəmiyyətimizin həssas təbəqəsi olan Qarabağ müharibəsi əlilləri, şəhid ailələri və veteranları adından istifadə edərək antitəbliğat aparmağa cəhd edən Əli Kərimlini elə bu kateqoriyadan olan insanlar, Vətənin sevməyən gənclər peşman etdilər. Sosial şəbəkələrdən istifadə edən ictimaiyyət nümayəndələri bu dəfə də dövlətin yanında olduqlarını, cənab Prezident İlham Əliyevin siyasətini dəstəklədiklərini sübut etdilər. Bu fakt özlüyündə bir daha həm cinayətkar və satqın Əli Kərimli kimi radikal müxalifət, həm də onlara himayədarlıq edən antiazərbaycan dairələri üçün şillə kimi cavab oldu. Və ölkəmizin başçısının mütəmadi olaraq hərbiçilərin sosial vəziyyəti ilə bağlı imzaladığı sərəncamlar bu ünsürlərin bəd niyyətlərini alt-üst edir və bundan sonra da edəcək. Və tarixin zibilliklərinə atılan Əli Kərimli, Arif Hacı, Cəmil Həsəni, Gültəkin Hacıbəyli, Sevinc Osmanqızı, Xədicə İsmayılova, Qənimət Zahid, Leyla Yunus, Vidadi İskəndərli... kimilər bilməlidirlər ki, xalq üçün radikal müxalifət deyilən bir “varlıq” mövcud deyil! Çünki əsl həqiqət o bayraqda və onu oraya sancan vətənpərvərlərdədir!

Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi: “Heç bir qüvvə bizim qabağımızda dura bilməz, heç bir qüvvə bizi haqq yolumuzdan döndərə bilməz!”. Bəli, xalqımız öz müdrikliliyi ilə bundan sonra da dövlətimizin başçısının ətrafında sıx birləşəcək.

Rəfiqə HÜSEYNOVA

“İrana da mesajımız olmalıdır”

POLİTOLOQDAN SƏRT TƏPKİ

Azərbaycan qonşu ölkələrlə dost və tərəfdaş münasibətlərin inkişafının tərəfdarıdır. Bu sözləri SİA-ya verdiyi açıqlamasında “Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu deyib. Mərkəzin rəhbərinin sözlərinə görə, çox təəssüf ki, Rusiya və İrandan biz qərəz görürük, təxribat görürük. “Bəllidir ki, Rusiya hərbiçiləri Qarabağda yerləşiblər və La-

çın dəhlizindən kim istəyirsə keçir, bayraq asıblar, xüsusilə, səlahiyyətlərini aşırırlar. Yaxud, saytlarında dırnaqarası Dağlıq Qarabağ Respublikası ifadəsini işlədirlər. Eyni təxribatları çox təəssüf ki, biz İrandan da görürük. Dəfələrlə biz iradlarımızı bildirmişik, İrab səfirinə nota da verilib ki, İrandan Azərbaycan ərazisinə, separatçılara qanunsuz olaraq yüklər daşınır. Nə daşındığı bəlli deyil, silahlı, sursatlı, benzindi, amma nə olursa olsun Azərbaycanın icazəsi olmadan heç bir ölkə Qarabağa və separatçılara heç nə daşıya bilməz. Amma çox təəssüf ki, İran bu notaları qulaqardına vurur, notadan sonra hətta, Qarabağa daha çox yük daşınıb son bir ayda. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev özü dəfələrlə vurğulayıb ki, sərhəddə biz peykə nəzarət edirik və bilirik kim nə keçirə bilər. Buna rəğmən yenə də keçirirlər və bu da Azərbaycana İranın xoş olmayan mesajıdır.

Mən tam əminəm ki, İran prezidenti, yaxud İranın dini lideri bircə dəfə bu məsələyə toxunsalar və desələr, şirkətləri xəbərdar etsələr heç bir İran şirkəti Azərbaycana qanunsuz yük daşımaz. Deməli, belə təlimat, tapşırıq yoxdur. Sözdə İran rəsmiləri Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiklərini vurğulayırlar. Hətta, müharibədə qələbə çalmağımız münasibəti ilə bizə təbriklər göndərirlər. Amma əməldə fərqli siyasət yürüdüldür, separatçılara dəstək ifadə edilir. Belə çıxır ki, bu 25-30 ildə ki torpaqlar bizim nəzarətimizdən kənar olub, bu 30 ildə İrandan nələr daşına bilirdi Qarabağ separatçılarına və bunun üstü faktiki olaraq indi açılib.

Bu şəraitdə biz nə etməliyik? Biz görürük ki, bizim notalar əslində fayda vermir, ya da verdiyimiz notalar qulaqardına vurulur, ona görə də biz sərt tədbirlər görməliyik, necə ki, Rusiya bir mesajımız oldu. Rusiya Laçında bir müəmmalı hərbi təlim keçirdi və bəlli olmadı ki, kimə, nəyə qarşı idi və ondan sonra da bizim cavabımız o oldu ki, Azərbaycan və Türkiyə birgə Laçında təlimlər keçirdi. Bu da bizim Rusiyaya mesajımız idi. İrana da mesajımız olmalıdır”, deyər Elxan Şahinoğlu bildirib.

İnam Hacıyev

Qazax siyasətçi: 2-ci Qarabağ müharibəsində ədalət bərqərar oldu

Muxtar Tinikeyev: “Ermənilər şəhərə etdiklərini görməmək üçün bizi Ağdamdan keçirməkdən imtina etdilər”

Qazaxıstanlı siyasətçi, Qazaxıstanın 7-ci çağırış Milli Məclisinin keçmiş deputatı Muxtar Tinikeyevlə “Caliber” analitik mərkəzinə müsahibəsində 90-cı illərin əvvəlində sülhməramlı missiya tərkibində bölgəyə səfərləri zamanı Qarabağa bağlı xatirələrini və regionda mövcud vəziyyətlə bağlı fikirlərini bildirib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- Muxtar Bəkiroviç, 90 -cı illərin əvvəllərində Qarabağda sülhməramlı missiyada iştirak etdiniz. Bu nə idi?

yəndələri, Qazaxıstan Daxili İşlər Nazirliyinin nazir müavini Serikov da daxil olmaqla 8 general və bir neçə rusiyalı sülhməramlı öldürüldü. Həmçinin, mənə köhnə Bakının ətrafına aparən, köhnə qalanı göstərən, ölkənin tarixindən çox maraqlı şeylər danışan SSRİ xalq deputatı Hüseynov da həmin vertolyotda öldü. Bu hadisədən sonra danışıqlar prosesi dayandı.

- Ancaq yaddaşım mənə aldatmırsa, sonradan münaqişə zonasına baş çəkmisiniz ...

- 1993-cü ildə sülhməramlıların

O çadır şəhərciyini həqiqətən ziyarət etdik, insanlarla söhbət etdik, sonra da Dağlıq Qarabağa uçduq.

Xatırlayıram ki, Azərbaycan tərəfi təhlükəsizliyimizi təmin etmək üçün 3 saat ərzində Ermənistan tərəfi ilə əlaqə saxlaya bilmədi. Axı o vaxt bütün Qarabağda döyüşlər gedirdi. Mən, Krotov və Yermakov cəbhə xəttini piyada keçdik, təxminən 700 metr məsafəni. İğğal edilmiş ərazilərə keçdikdə bizi erməni tərəfi qarşıladı və Stepanakertə (Xankəndi) apardı.

Maşında gedərkən bizi müşayiət edən ermənilərdən soruşmağa başladım ki, niyə Ağdamdan keçmirik? Axı mən 1991-ci ildə həmin şəhəri ziyarət etmişəm, o zaman ora gözəl, çiçək açan bir diyar idi.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Azərbaycan tərəfinin nümayəndələrinin iştirak etdiyi Qarabağa hər olunmuş verilişdə dəfələrlə Qarabağın Azərbaycan ərazisi olduğu nu dedim.

Sentyabrın 27-də Qarabağda hərbi əməliyyatlar başlayanda (bu tarixi tam olaraq doğum günüm olduğu üçün daha yaxşı xatırlayıram) qeyd etdim ki, hərbi əməliyyatlar Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərinin azad edilməsi üçündür.

- 1990-1993-cü illər arasında-

lıqla gire bilmədik. Erməni tərəfi guya hamısının minalanması faktına istinad etdi.

Biz dəfələrlə sülh şəraitində yaşamağı təklif etmişik, çünki ermənilər onsuz da Azərbaycan ərazisində yaşayırdılar və heç kim onları heç vaxt qovmadı.

Ancaq həqiqətlə üzvləşmək lazımdır. Qarabağ Azərbaycan ərazisidir- təkə ona görə yox ki, azərbaycanlılar müsəlmandır. Bu, tarixi bir həqiqətdir.

Azərbaycanlılar bizim qardaş xalqımızdır. Ancaq söhbət təkə imandan getmir. Liderlərimiz arasında dostluq da vacibdir.

- Azərbaycan xalqının azadlıq müharibəsindəki qələbəsinə reaksiyanız necə oldu?

- Mən bir vətəndaş olaraq deyəcəyəm ki, ədalət bərqərar olub. Bakıda Şəhidlər Xiyabanını ziyarət etdim, şəxsən Azərbaycan xalqının dərini gördüm.

30 il keçdi, amma hamımızın ağrısı, qanayan yarası heç yerə getmədi. Heç kim unudulmur, heç nə yaddan çıxmır. Mən bunu öz gözlərimlə görmüşəm, bilərəm, gürcü-abxaz, əfqan-tacik qarşিদurmalarında olmuşam, əlbəttə ki, müharibə qandır, qaçqınlar, anaların fəryadlarıdır. Millətlərarası məsələlərin incə xəttini anlamayan insanlar bu kədərli, bu partlayışları görmədilər. Bunu görməyən kimsə başa düşməz. Qardaş Azərbaycan xalqına sülh və firavanlıq diləyirəm.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

ki fərq nə idi?

- Qaçqınlarla görüşlərdə göz yaşları, tam gücsüzlük, ağrı və ümitsizlik gördük. 1991-ci ildə Qarabağda azərbaycanlılar yaşayırdı, 1993 -cü ildə artıq orada azərbaycanlı yox idi. 1991-ci ildə Ağdam, Şuşa, Laçın Azərbaycan əraziləri, 1993-cü ildə isə müharibə bölgəsi idi. Bu necə ola bilər? Fikrimcə, orada yerləşdirilən rus hərbiçiləri Azərbaycana aktiv hərbi əməliyyatlar aparmağa imkan vermədi.

Bilirsiniz, müharibə heç vaxt yaxşı bir şey gətirməmişdir. 1991-ci ildən 1993 -cü ilə qədər olan dövrlər arasındakı fərq çox böyük və təəccüblüdür, baxmayaraq ki, mən orada cəmi 2 il olmamışdım. Artıq Qarabağdakı Azərbaycan ərazisinə a s a n -

- 1991-ci ildə Rusiya və Qazaxıstan prezidentləri Boris Yeltsin və Nursultan Nazarbayev Bakıya səfər etdilər və orada Qarabağ probleminin həllində birgə iştirak etməyi razılaşdırdılar. Rusiya, Qazaxıstan və Azərbaycandan olan bir qrup deputat və sülhməramlılardan ibarət işçi qrupu yaradıldı. Ölkəmizdən bura mən, müavin Primkulov, Qazaxıstan Daxili İşlər Nazirliyinin gələcək naziri İskakov, jurnalistlər və başqaları daxil idi. Rusiya tərəfdən bir deputat və bir neçə general var idi.

1991-ci ilin payızında bir ay Qarabağda olduq, insanlarla görüşdük, problemlərini öyrəndik. Sonra bizi götürmək üçün Bakıdan bir vertolyot göndərildi. Lakin erməni tərəfinin nəzarətində olan ərazinin üzərində uçarkən vertolyot vuruldu. Nəticədə Azərbaycan hökumətinin yüksək rütbəli nüma-

2-ci qrupu yaradıldı. Bura daxil idi: O vaxt Qazaxıstan Ali Soveti Milli Təhlükəsizlik və Müdafiə Komitəsinin üzvü olaraq mən, Medetkan Şerimkulov - Qırğızıstan Ali Şurasının Sədri, Mixail Silyomnyov - Belarus Respublikası Ali Soveti Millətlərarası Münasibətlər üzrə Komitəsinin Sədri, Aslam Nazarov - Tacikistan Respublikası Ali Soveti Qanunvericilik, Qanunçuluq və İnsan Haqları Komitəsi sədrinin müavini, Viktor Yermakov - Rusiya Federasiyası Ali Soveti Sədrinin köməkçisi, Rusiya Federasiyası Xalq deputatı, Mixail Krotov - MDB Dövlətləri Parlamentlərarası Assambleyası Şurası katibliyinin rəhbəri.

Bu dövrdə Heydər Əliyev Azərbaycanı təzə qayıtmışdı. Onunla Bakıda görüşdük, söhbət etdik və o, baş verənlərlə yaxından tanış olmaq üçün bizə qaçqın düşərgəsinə baş çəkməyi təklif etdi.

Xüsusilə, Ağdamda tez -tez baş çəkdiyimiz meyvə-tərəvəz bazarı yadıma düşür. Beləliklə, ermənilər mənə dedilər ki, yollar minalanıb, ona görə də başqa yol seçilib. Əslində, etdiklərini- dağıntıları və talan edilmiş evləri heç bir şəkildə göstərmək istəmədikləri üçün belə etdilər. Məncə, əsas səbəb budur.

Bizi Stepanakertə gətirdilər və orada gecələdik. O vaxta qədər Füzuli, Laçın Şuşa, Ağdam kimi şəhərlər artıq ermənilər tərəfindən işğal edilmişdi. Bilirsiniz, mən o vaxt düşünürdüm və indi də inanıram ki, Qarabağ Azərbaycan ərazisidir. Və bunu dəfələrlə bildirmişəm. Məsələn, Ermənistan və

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

14 sentyabr

Kərim Benzema La Liqanın tarixinə düşdü!

İspaniyanın "Real Madrid" klubunun futbolçusu Kərim Benzema La Liqanın tarixinə düşüb. "Report"un məlumatına görə, 34 yaşlı hücumçu buna IV turda "Selta Viqo" ilə oyunda het-trik etməklə nail olub.

Benzema çempionatda 197 dəfə fərqlənib. O, 195 qol vurmuş "Valensiya"nın sabiq oyunçusu Edmundo Suaresi geridə qoyub və ən çox qol vuran futbolçular siyahısında 10-cu pilləyə yüksəlib.

Qeyd edək ki, "Real Madrid" "Selta Viqo"ya 5:2 hesabı ilə qalib gəlib. Hazırda La Liqanın bombardiri 474 qolla Fransa PSJ-sində çıxış edən "Barselona"nın sabiq forvardı Lionel Messidir.

QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!

ABŞ sakini bir gecədə 20 illik yaddaşını itirdi

36 yaşlı ABŞ sakini Deniel Porter səhər yuxudan oyanarkən dəhşətə gəlib. Harada olduğunu xatırlamayan şəxs yataqda naməlum qadının uzandığını görüb. Texaslı kişi güzgüyə baxaraq özünün xeyli böyüdüynü öyrənib. O, sonuncu dəfə 16 yaşının olduğunu xatırlayıb və məktəbə getməli olduğunu bildirib.

Sonradan məlum olub ki, Deniel son 20 ilə aid yaddaşını itirib. Həkimlər bunu stresslə əlaqələndirib. Belə ki, o, son həftələrdə işini itirib, evini və bir çox əşyalarını sataraq valideynlərinin yanına köçməli olub.

Britni Spirs özündən 12 yaş kiçik iranlı sevgilisinə ərə gedir

Dünya şöhrətli pop ulduzu Britni Spirs nişanlanıb. Musavat.com bildirir ki, 39 yaşlı müğənni 5 ildir ki, münasibətdə olduğu 27 yaşlı iranlı aktyor Sam Asgari ilə nişanlanıb. Bununla bağlı həm müğənni həm də sevgilisi sosial şəbəkədə fotolar paylaşmış. Sam Asgari Spirsin barmağına içərisində "Lioness" yazılan üzüyü taxaraq, ona evlilik təklifi edib.

Cütlük 2016 -cı ildə klip çəkilişlərinin birində tanış olublar.

Xatırladaq ki, 39 yaşlı ulduzun sərvəti və şəxsi hə-

yatı 13 ilə yaxın idi ki, atası tərəfindən idarə olunurdu. Müğənni bu səbəbdən 5 ildir sevgili olduğu

Asgari ilə evləninib, uşaq sahibi olmasından şikayətlənirdi. Lakin bir müddət əvvəl mü-

ğənninin atası Ceymi Spirs məhkəməyə müraciət edərək, qızə üzərindəki qəymuluqdan imtina etmişdi.

Qeyd edək ki, Britni Spirsin bu günə qədər 2 evliliyi olub, hansı ki, onlardan biri cəmi 55 saat davam edib. Belə ki, müğənni ilk dəfə uşaq-lıq dostu Jason Alexander ilə 2004 -cü ildə Las Vegasda evləninib. Ancaq bu evlilik cəmi 55 saat çəkib.

Spirs eyni ildə rəqqas Kevin Federline ilə evləninib. Cütlük 3 ildən sonra ayrılmaq qərarına gəlib. Müğənninin bu evliliyindən 2 övladı var.

Dünyanın ən faydalı qidalarından biri

Aparılan araşdırmalardan sonra bəlli olub ki, ən faydalı çerez badamdır. Onun orqanizmə üçün faydaları saydınca bitmir. SIA "axşam.az" a istinadən xəbər verir ki, badam tərkibi vitaminlərlə zəngin olduğu qədər, pəhriz saxlayanlar da ondan bol istifadə edə bilər.

Bir ovuc badam 163 kaloridir, tərkibində zeytunyağında olan yağlar var. Tərkibi oməqa, liflər və proteynlə zəngindir. ürək sağlamlığı üçün xeyirlidir. Xolesterol ilə mübarizə aparır.

Badamın içərisində antioksidan var. Çiy badam yemək bədən üçün xeyirlidir. Stressi azaldır, orqanizmdə baş verən iltihablaşmanı aradan qaldırır. Tərkibi maqneziumla zəngindir. Bir ovuc badam yemək bədəndəki maqnezium çatışmazlığının 20 faizini qarşılayır.

Bakıda kişi arvadını öldürmək istəyib

Sentyabrın 12-i saat 22 radələrində paytaxtın Binəqədi rayonu, Bağpark küçəsi, Zeytunluq massivində 1996-cı il təvəllüdlü Təhminə Hüseynovaya bıçaqla xəsarətlər yetirilməsi barədə rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub.

Binəqədi rayon prokurorluğundan Musavat.com-a verilən məlumata görə, aparılan araşdırmalarla zərərçəkmişin əri Xəlid Hüseynovun şəxsi münasibətlər zəminində aralarında yaranmış mübahisə zamanı Təhminə Hüseynovaya bıçaqla xəsarətlər yetirərək onu qəsdən öldürməyə cəhd etməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Binəqədi rayon prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 29, 120.1-ci (qəsdən adam öldürməyə cəhd etmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb. Xəlid Hüseynov şübhəli şəxs qismində tutularaq istintaqa cəlb olunub. Hazırda iş üzrə zəruri istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Baş redaktor:

Bəhrüz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

**Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov**

**Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.**

**Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az
Tel:598-33-90 Faks:493-11-62**

**Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.**

Qəzet "Səs" in komputer mərkəzində yığılır, səhifələnir.

"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunur

Qəzetdə AzarTAc, SIA informasiya agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 4600**